

Udskriftsdato: 21. december 2025

2011/1 LSF 77 (Gældende)

Forslag til Lov om Aarhus Letbane

Ministerium: Transportministeriet

Journalnummer: Transportministeriet, j.nr. 2010-4621

Forslag

til

Lov om Aarhus Letbane

Kapitel 1

Oprettelse af Aarhus Letbane I/S samt definition af anlægget

§ 1. Aarhus Kommune, transportministeren og Region Midtjylland opretter et interessentskab ved navn Aarhus Letbane I/S. Aarhus Kommune ejer 47,2 pct., transportministeren ejer 47,0 pct. og Region Midtjylland ejer 5,8 pct.

Stk. 2. I selskabet indskyder Aarhus kommune 500 mio. kr., transportministeren 600 mio. kr. og Region Midtjylland 78 mio. kr. Beløbene er angivet i 2009-priser og pris- og indeksreguleres med statens anlægsindeks.

Stk. 3. Aarhus Kommune, transportministeren og Region Midtjylland stiller vederlagsfrit de arealer til rådighed, der skal anvendes til letbanens blivende anlæg.

Stk. 4. Aarhus Kommune, transportministeren og Region Midtjylland kan efter enstemmig beslutning ændre selskabets navn.

Stk. 5. Stiftelsen af Aarhus Letbane I/S kan i regnskabs- og skattemæssig henseende ske med virkning fra 1. januar i stiftelsesåret.

§ 2. Aarhus Letbane I/S forestår anlæg af Aarhus Letbane.

Stk. 2. Aarhus Letbane består af anlæg af en letbanestrækning fra Aarhus H via de bynære havnearealer, herunder en afgrening til Østbanetorvet, via Skejby og Lisbjerg, samt som en mulig option, anlæg af en kort dobbeltsporet strækning mod vest i Lisbjerg, til Lystrup, samt tilpasning af Odderbanen og Grenaabanen til letbanedrift, herunder ombygning af Aarhus H.

Stk. 3. Aarhus Letbanes linjeføring fremgår af bilag 1 og 2.

§ 3. Beskyttelsesmæssige hensyn efter naturbeskyttelsesloven og bevaringsmæssige hensyn efter museumsloven for så vidt angår arealer, der er nødvendige for gennemførelsen af anlægget, nævnt i § 2, varetages alene af transportministeren efter denne lov. Kort over naturlokaliteter og kort over kulturhistoriske forhold for så vidt angår anlægget nævnt i § 2, fremgår af bilag 3 og 4.

Kapitel 2

Aarhus Letbane I/S' formål og ledelse

§ 4. Aarhus Letbane I/S' formål er at anlægge Aarhus Letbane, jf. § 2. Selskabet foretager offentligt udbud af anlæg af letbanen.

Stk. 2. Udbuddet af letbanen kan også omfatte indkøb af letbanetog, værksted og depot, jf. § 14, stk. 3.

Stk. 3. Udbuddet af letbanen kan ligeledes omfatte hel eller delvis elektrificering af Grenaabanen eller Odderbanen, eller begge dele, jf. § 10, stk. 3.

Stk. 4. Kontrakt om anlæg af letbanen, eller ændringer heri, kan kun indgås, hvis der er enighed herom mellem Aarhus Kommune, transportministeren og Region Midtjylland.

§ 5. Aarhus Letbane I/S ledes af en bestyrelse på 5 medlemmer.

Stk. 2. Aarhus Kommune udpeger 2 bestyrelsesmedlemmer, transportministeren, Region Midtjylland og trafikselskabet i Region Midtjylland udpeger hvert 1 bestyrelsesmedlem. Aarhus Kommune, transportmi-

nisteren, Region Midtjylland og trafikskabet i Region Midtjylland kan udpege suppleanter for deres bestyrelsesmedlemmer.

Stk. 3. Aarhus Kommune udpeger formanden for bestyrelsen og Region Midtjylland udpeger næstformanden.

Stk. 4. Formanden og næstformanden for bestyrelsen må ikke udføre hverv for selskabet, der ikke er en del af hvervet som bestyrelsesformand og næstformand. Formanden og næstformanden for bestyrelsen kan dog, hvor der er særligt behov herfor udføre opgaver, som den pågældende bliver anmodet om at udføre af og for bestyrelsen.

Stk. 5. Et bestyrelsesmedlem kan til enhver tid afsættes af den, som har udpeget den pågældende.

§ 6. Selskabslovens kapitel 1-3, 6-7, 9 og 20, finder med de tilpasninger, der følger af denne lov, anvendelse for Aarhus Letbane I/S.

§ 7. Aarhus Kommune, transportministeren og Region Midtjylland fastsætter i fællesskab en vedtægt for Aarhus Letbane I/S.

Stk. 2. Aarhus Letbane I/S skal på begæring uden unødigt ophold stille enhver oplysning om sin virksomhed til rådighed for Aarhus Kommune, transportministeren og Region Midtjylland.

§ 8. Årsregnskabslovens regler, herunder bestemmelserne der gælder for statslige aktieselskaber, finder anvendelse for Aarhus Letbane I/S.

Stk. 2. Aarhus Letbane I/S' regnskaber revideres af en statsautoriseret revisor, der udpeges af Aarhus Kommune og Region Midtjylland.

§ 9. Lov om offentlighed i forvaltningen, forvaltningsloven og lov om Folketingets Ombudsmand gælder for Aarhus Letbane I/S.

Kapitel 3

Tilkøb, optioner, uforudsete udgifter m.v.

§ 10. Ved tilkøb eller udnyttelse af optioner forstås udgifter til anlægget, der ikke er nødvendige for anlæg af Aarhus Letbane, jf. § 2, og som Aarhus Kommune, transportministeren og Region Midtjylland har mulighed for at vælge i forbindelse med gennemførelsen af anlægget af Aarhus Letbane, uden at dette i øvrigt medfører væsentlige tidsmæssige eller økonomiske konsekvenser for anlægget.

Stk. 2. Tilkøb og udnyttelse af optioner betales af den eller dem, der ønsker at foretage tilkøb eller udnytte en option.

Stk. 3. Hel eller delvis elektrificering af Grenaabanen eller Odderbanen eller begge dele er et tilkøb. Udgiften til elektrificering, udover hvad der er i driftsøkonomisk balance, skal finansieres af de parter, som måtte ønske denne elektrificering.

§ 11. Odder Kommune, Syddjurs Kommune og Norddjurs Kommune har mulighed for at tilkøbe ekstra standsningssteder eller lignende til anlægget.

§ 12. Ved uforudsete udgifter forstås udgifter, der ikke har været forudset, og som er nødvendige af hensyn til gennemførelsen af anlægget af Aarhus Letbane.

Stk. 2. Uforudsete udgifter betales af Aarhus Letbane I/S, jf. dog § 13. Den nødvendige finansiering tilvejebringes i fællesskab af Aarhus Kommune med 47,2 pct., transportministeren med 47,0 pct. og Region Midtjylland med 5,8 pct.

§ 13. Aarhus Kommune er ansvarlig for den udarbejdede VVM-redegørelse og miljørapport for Aarhus Letbane. Uforudsete udgifter som følge af krav om supplerende VVM-redegørelse og miljørapport, og afledte udgifter heraf, som ikke skyldes ønske om tilkøb eller udnyttelse af option, betales af Aarhus Kommune.

Kapitel 4

Opløsning af Aarhus Letbane I/S samt oprettelse af et drifts- og infrastrukturselskab

§ 14. Aarhus Letbane I/S opløses, når anlægget af letbanen i Aarhus, jf. § 2, er færdigt, og selskabets bestyrelse træffer beslutning om, at anlægget overdrages til drifts- og infrastrukturselskabet, jf. stk. 4. Aarhus Letbane I/S opløses uden likvidation.

Stk. 2. Aarhus Kommune og Region Midtjylland opretter et drifts- og infrastrukturselskab, der har til formål at stå for drift og vedligehold af Aarhus Letbane, dog ikke vedligehold af den del af Aarhus Letbane, der er identisk med Grenaabanen. Drifts- og infrastrukturselskabet etableres som et interessentskab og selskabet kan oprette datterselskaber.

Stk. 3. Udgiften til indkøb af letbanetog, værksted og depot skal betales af drifts- og infrastrukturselskabet.

Stk. 4. Ved opløsningen af Aarhus Letbane I/S overtager det i stk. 2 nævnte drifts- og infrastrukturselskab eller et helejet datterselskab heraf, samtlige aktiver og passiver samt indtræder i samtlige rettigheder og pligter i Aarhus Letbane I/S.

Stk. 5. Lov om offentlighed i forvaltningen, forvaltningsloven og lov om Folketingets Ombudsmand gælder for drifts- og infrastrukturselskabet samt for dets datterselskaber.

Stk. 6. Tinglysning og registrering af drifts- og infrastrukturselskabets rettigheder og pligter kan ske på grundlag af denne lov.

Kapitel 5

Odderbanen og godkendelse af Aarhus Letbane

§ 15. Transportministeren kan indgå aftaler med Region Midtjylland og trafikselskabet i Region Midtjylland om Odderbanens overgang til letbane.

Stk. 2. Såfremt regelmæssig passagerdrift ophører på letbanestrækningen mellem Aarhus H og Odder har staten ret til vederlagsfrit at overtage letbaneinfrastrukturen med tilhørende signalanlæg m.v.

Stk. 3. Statens ret til overtagelse af letbaneinfrastruktur efter stk. 2 har gyldighed mod enhver uden tinglysning.

§ 16. Trafikstyrelsen godkender de banetekniske anlæg for Aarhus Letbane, jf. § 2, samt de til anlægget hørende driftsregler og uddannelseskrav til sikkerhedscertificeret personale.

Kapitel 6

Byggelinjer, forbud, ekspropriation og gæsteprincippet

§ 17. Transportministeren kan pålægge byggelinjer, når det er nødvendigt for at sikre det i § 2 nævnte anlæg. Byggelinjer kan pålægges for en periode af højst 10 år. Byggelinjepålægget kan én gang ved et nyt pålæg forlænges med yderligere op til 10 år. Aarhus Letbane I/S afholder alle omkostninger i forbindelse med pålæg af byggelinjer og offentliggørelsen heraf efter § 19.

Stk. 2. På ejendomme, der ligger inden for byggelinjen, må der ikke uden tilladelse fra transportministeren opføres ny bebyggelse, herunder ved tilbygning eller ved genopførelse af nedbrændt eller nedrevet bebyggelse, ligesom der ikke må foretages væsentlige forandringer i eksisterende bebyggelse. På sådanne ejendomme må der heller ikke indrettes andre anlæg af blivende art.

§ 18. Transportministeren kan, som en midlertidig foranstaltning forud for et eventuelt pålæg af byggelinjer, nedlægge forbud mod, at der på en ejendom, der berøres af det i § 2 nævnte anlæg, foretages de foranstaltninger, der er nævnt i § 17, stk. 2. Et sådant forbud kan nedlægges for et tidsrum af 1 år, og kan ikke nedlægges mere end én gang.

Stk. 2. Kommunen skal indberette til transportministeren, inden der meddeles tilladelse til byggeri på ejendomme, der ikke er pålagt byggelinjer, og som berøres af anlægget. Hvis transportministeren ikke

inden for 2 måneder efter at have modtaget sådan indberetning nedlægger forbud i henhold til stk. 1, kan byggetilladelse meddeles.

Stk. 3. Klage over nedlæggelse af forbud skal ske senest fire uger efter, at meddelelsen er kommet frem til den pågældende.

Stk. 4. Klage over en afgørelse om forbud fritager ikke klageren for at efterkomme forbuddet. Transportministeren kan dog bestemme, at klagen skal have opsættende virkning.

§ 19. Transportministeren skal i stedlige nyhedsmedier offentliggøre byggelinjepålæg efter § 17. Transportministeren skal endvidere sende meddelelse til de ejere og brugere, hvis ejendomme direkte berøres af pålægget, og hvis adkomst fremgår af tingbogen.

Stk. 2. Klage over pålæg af byggelinjer skal ske senest fire uger efter, at meddelelsen er kommet frem til den pågældende.

Stk. 3. Når fristen for klage er udløbet, og der er truffet afgørelse i klagesagen, skal byggelinjepålægget tinglyses med angivelse af hjemmel.

Stk. 4. Klage over en afgørelse om byggelinjepålæg fritager ikke klageren for at efterkomme pålægget. Transportministeren kan dog bestemme, at klagen skal have opsættende virkning.

Stk. 5. Byggelinjepålæg skal fra offentliggørelsen respekteres af ejendommens ejere, brugere, panthavere og andre indehavere af rettigheder over ejendommene, uanset hvornår rettighederne er erhvervet.

Stk. 6. Forinden byggearbejder iværksættes på en ejendom, hvorpå der er pålagt byggelinjer i henhold til § 17, skal bygherren indhente oplysning hos transportministeren om, hvorvidt arbejdets udførelse vil komme i strid med byggelinjepålægget.

§ 20. Hvis ejeren af et areal, der er pålagt byggelinjer efter § 17, afskæres fra en udnyttelse af arealet, der er økonomisk rimelig og forsvarlig under hensyn til arealets beliggenhed og øvrige beskaffenhed, og som svarer til den udnyttelse, der finder sted af andre tilgrænsende eller omliggende arealer, kan ejeren på ethvert tidspunkt kræve, at transportministeren overtager arealet på Aarhus Letbane I/S' vegne mod erstatning. Aarhus Letbane I/S afholder alle omkostninger hertil.

Stk. 2. Ejeren af et areal, der i væsentligt omfang er pålagt byggelinjer efter § 17 kan på ethvert tidspunkt desuden kræve, at transportministeren på vegne af Aarhus Letbane I/S overtager arealet mod erstatning, når byggelinjerne hindrer afhændelse af arealet på normale vilkår, og ejeren af særlige personlige grunde ønsker at afstå arealet før det tidspunkt, hvor der kan foretages ekspropriation.

Stk. 3. Udgør det areal, der er pålagt byggelinjer efter § 17, kun en del af en ejendom, kan ejeren kræve hele ejendommen overtaget, hvis den tilbageværende del af ejendommen bliver så lille eller af en sådan beskaffenhed, at ejendommen ikke skønnes hensigtsmæssigt at kunne bevares som selvstændig ejendom eller udnyttes på rimelig måde. Tilsvarende gælder hvis byggelinjepålægget hindrer afhændelse af hele ejendommen på normale vilkår i de situationer, der er nævnt i stk. 2.

Stk. 4. Afslår transportministeren ejerens anmodning om overtagelse efter stk. 1-3, eller opnås der ikke enighed om erstatningens størrelse, kan ejeren påklage transportministerens afgørelse til de taksationsmyndigheder, der er nævnt i §§ 57-58 i lov om offentlige veje. Taksationsmyndighederne afgør, om ejerens krav efter stk. 1-3 skal imødekommes, og fastsætter i så fald erstatning for arealets overtagelse efter reglerne i § 51, stk. 1 og 2, i lov om offentlige veje. Ved taksationsmyndighedernes behandling finder bestemmelserne i §§ 58a-62 i lov om offentlige veje tilsvarende anvendelse.

Stk. 5. Afgørelser, der kan påklages efter stk. 4, kan ikke indbringes for domstolene, før klageadgangen er udnyttet. Søgsmål skal være anlagt inden for seks måneder efter, at klagemyndighedens afgørelse er kommet frem til klageren.

§ 21. Transportministeren kan på vegne af Aarhus Letbane I/S efter anmodning fra ejeren, i særlige tilfælde ekspropriere en ejendom, der berøres særligt indgribende af anlægget nævnt i § 2, før tidspunktet for de ordinære ekspropriationer. Aarhus Letbane I/S afholder alle omkostninger hertil.

Stk. 2. Erstatningen fastsættes af ekspropriations- og taksationsmyndighederne i henhold til lov om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom.

Stk. 3. Ved erstatningsfastsættelsen finder reglerne i § 51, stk. 1 og 2, i lov om offentlige veje anvendelse.

§ 22. Transportministeren bemyndiges til på vegne af Aarhus Letbane I/S ved ekspropriation at erhverve de arealer og ejendomme m.v., der er nødvendige for gennemførelsen af anlægget nævnt i § 2.

Stk. 2. Transportministeren bemyndiges til på vegne af Aarhus Letbane I/S ved ekspropriation at pålægge ejendomme langs letbaneanlægget, jf. § 2, servitut om eldrift eller andre servitutter med deraf følgende rådighedsindskrænkninger, der er nødvendige for gennemførelsen af anlægget nævnt i § 2.

Stk. 3. Ekspropriation sker efter reglerne i lov om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom.

Stk. 4. Ved erstatningsfastsættelsen finder reglerne i § 51, stk. 1 og 2, i lov om offentlige veje anvendelse. Aarhus Letbane I/S afholder alle omkostninger til ekspropriationer.

§ 23. Bestemmelsen i § 106, stk. 1, i lov om offentlige veje om gæsteprincippet finder anvendelse på ledningsarbejder i forbindelse af anlæg af Aarhus Letbane, jf. § 2.

Kapitel 7

Delegation, fastsættelse af regler for klage og ikrafttræden m.v.

§ 24. Transportministeren kan bemyndige Aarhus Letbane I/S til at udøve ministerens beføjelser i denne lov.

Stk. 2. Aarhus Letbane I/S kan overlade sine beføjelser i nærmere bestemt omfang til Midtjyske Jernbaner, DSB eller Banedanmark i forbindelse med udførelse af anlægsarbejde på stationer samt på Odderbanen og Grenaabanen.

Stk. 3. Transportministeren kan fastsætte regler om adgangen til at klage over afgørelser, der træffes efter denne lov, for så vidt bestemmelser herom ikke er fastsat i loven, herunder om klagefrister og om, at afgørelserne ikke kan påklages til transportministeren.

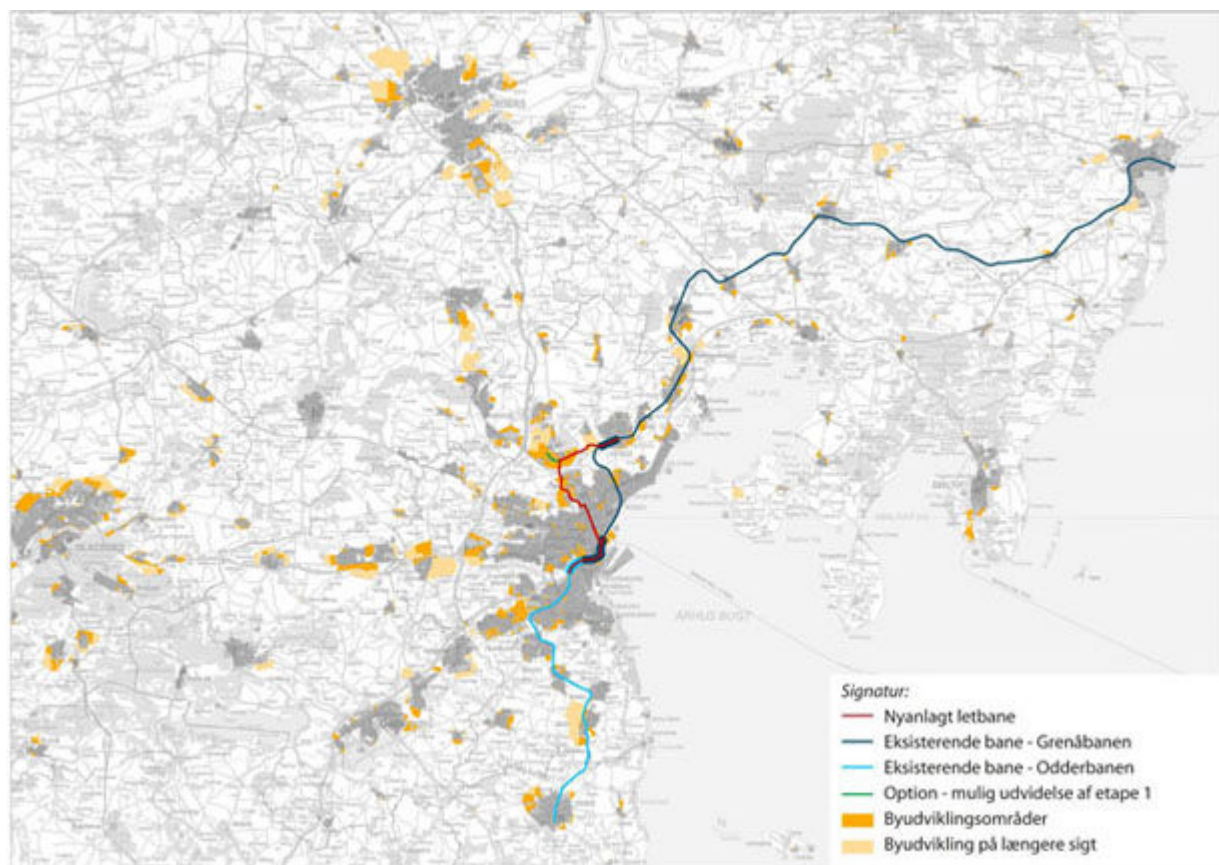
§ 25. Loven træder i kraft dagen efter bekendtgørelse i Lovtidende.

§ 26. I lov om trafikskaber, jf. lovbekendtgørelse nr. 412 af 11. april 2010, foretages følgende ændring:

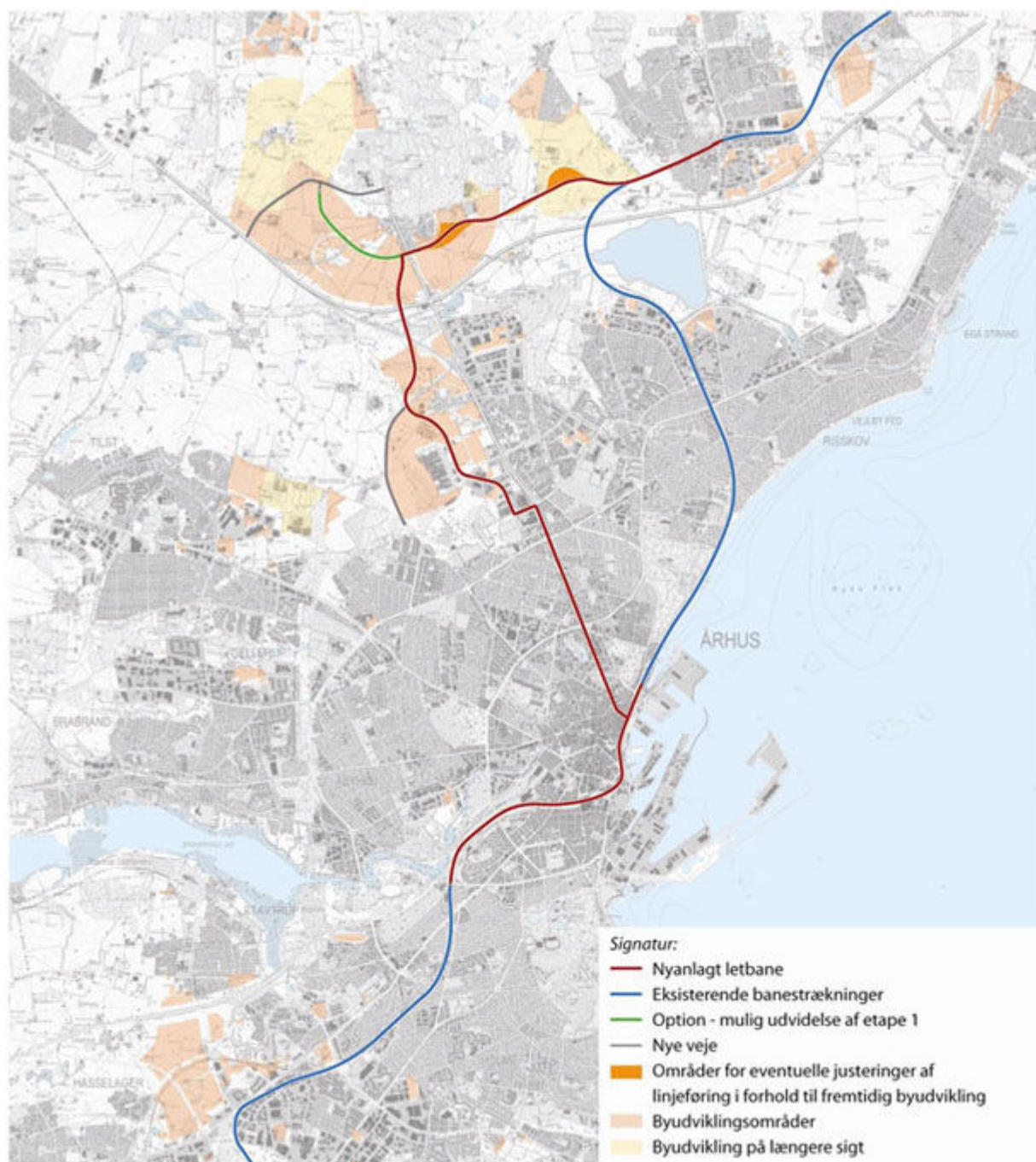
1. I § 5, indsættes som stk. 6:

»*Stk. 6.* I Region Midtjylland kan trafikskabet efter aftale med drifts- og infrastrukturselskabet, jf. § 14, stk. 2, i lov om Aarhus Letbane, varetage opgaver vedrørende driften af Aarhus Letbane.«

Letbanens samlede strækning

Hovedforslaget i VVM-redegørelsen for Aarhus Letbane, inkl. option mod vest i Lisbjerg

Naturlokaliteter

Copyright: Kart & Markedsanalyse, Århus Kommune

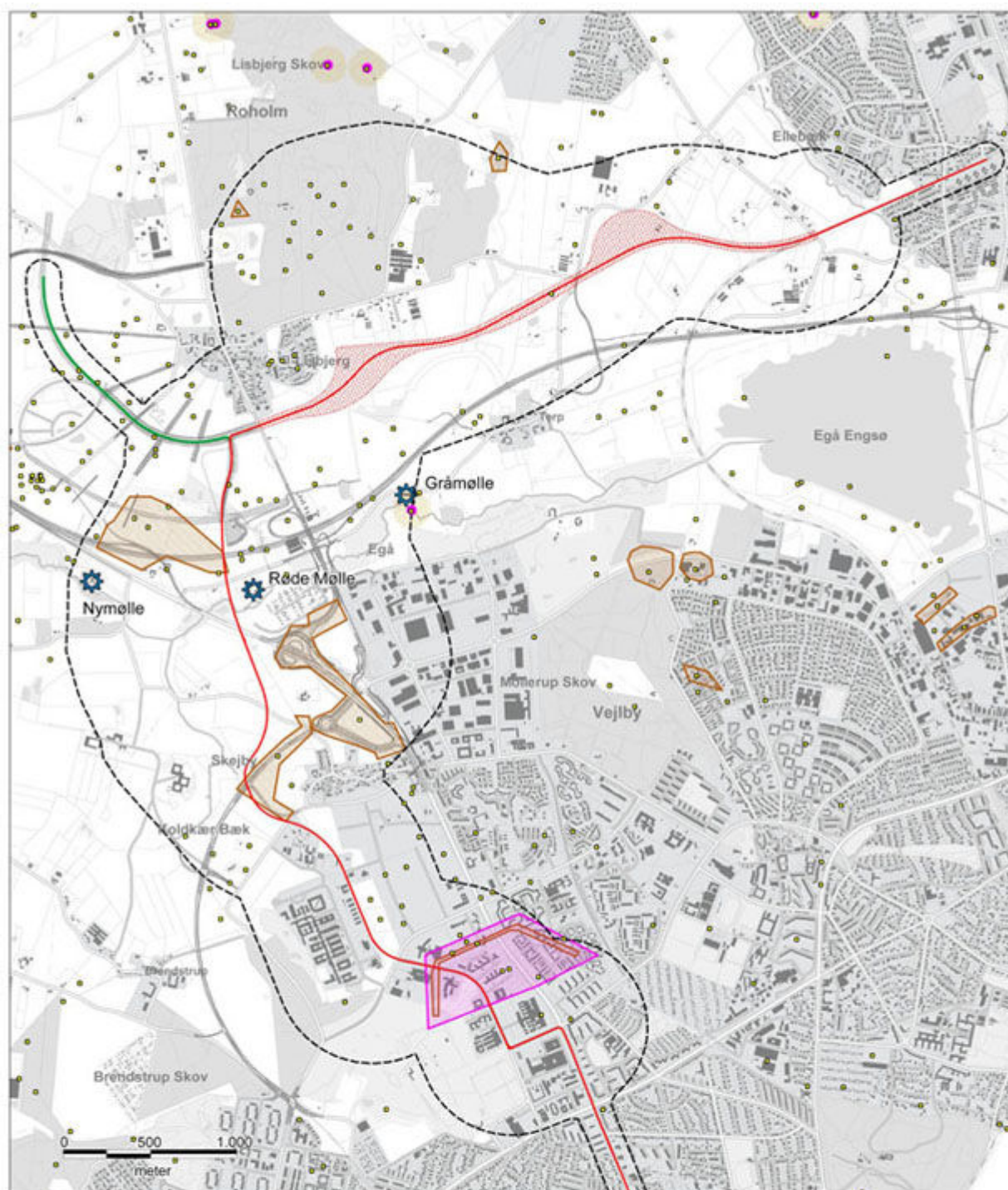
SIGNATURFORKLARING

	Eng		Overdrev		Se
	Mose		Strandeng		
	Beskyttede vandløb				
	Hovedforslag				
	Hovedforslag, bufferzone				
	Option - mulig udvidelse af etape 1				
	Undersøgelseskorridor				

Letbanens etape 1 | Århus-området - VVM

Beskyttede naturtyper

Kulturhistoriske forhold

Copyright: Kart & Mærkesystemet, Arhus 2016. Fortidsminderne copyright: Kulturhistorisk

SIGNATURFORKLARING

● Fredede fortidsminder	Kulturansvarsområde
Fortidsminder beskyttelseslinje	Kulturhistorisk stedsættet areal
● Arkæologiske fund	⚙ Vandmølle
— Hovedforslag	
Hovedforslag, bufferzone	
— Option - mulig udvidelse af etape 1	
---- Undersøgelseskorridor	

Letbanens etape 1 i Århus-området - VVM

Fund og fortidsminder

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1. *Indledning*
2. *Baggrund for lovforslaget*
 - 2.1. *Politisk aftale af 26. november 2010 om Bedre mobilitet*
 - 2.2. *Politisk aftale af 31. oktober 2011 mellem Aarhus Kommune, Region Midtjylland og staten om oprettelse af fælles anlægsselskab i forbindelse med anlæg af en letbane i Aarhus*
3. *Lovforslagets indhold*
 - 3.1. *Aarhus Letbane*
 - 3.2. *Aarhus Letbane I/S*
 - 3.3. *Drifts- og infrastrukturselskabet*
4. *Anlæggets udformning og linjeføring*
 - 4.1. *Odder til Aarhus H*
 - 4.2. *Banegraven og Aarhus H*
 - 4.3. *Aarhus H - Nørreport*
 - 4.4. *Nørreport - Lystrup*
 - 4.5. *Aarhus H til Grenaa.*
5. *Forholdet til grundlovens § 73*
6. *Om kommunal og regional låntagning til Aarhus Letbane*
7. *Økonomiske og administrative konsekvenser for stat, kommune og regioner*
8. *Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet*
9. *Ligestillingsmæssige konsekvenser*
10. *Administrative konsekvenser for borgerne*
11. *Miljømæssige konsekvenser*
 - 11.1. *Miljømæssige konsekvenser i driftsfasen*
 - 11.1.1. *Trafikale forhold*
 - 11.1.2. *Støj og vibrationer*
 - 11.1.3. *Naturforhold*
 - 11.1.4. *Kulturhistoriske forhold*
 - 11.2. *Miljømæssige konsekvenser i anlægsfasen*
 - 11.2.1. *Trafikale forhold*
 - 11.2.2. *Støj og vibrationer*
 - 11.2.3. *Naturforhold*
 - 11.2.4. *Kulturhistoriske forhold*
 - 11.2.5. *Kolonihaver*
12. *Forholdet til EU-retten*
13. *Høring*
14. *Sammenfattende skema*

1. Indledning

Lovforslaget indebærer, at der kan oprettes et interessentskab, Aarhus Letbane I/S af Aarhus Kommune, transportministeren og Region Midtjylland, som får til opgave at stå for anlæg af Aarhus Letbane fra Grenaa til Odder.

Aarhus Letbane består af anlæggelse af en ny dobbeltsporet letbane fra Aarhus H via de bynære havnearealer, herunder en afgrening til Østbanetorvet, og via Skejby og Lisbjerg til Lystrup, samt omdannelse af Odderbanen og Grenaabanen til letbane.

Lovforslaget indebærer endvidere, at Aarhus Kommune og Region Midtjylland kan oprette et drifts- og infrastrukturselskab til at være ansvarlig for samtlige driftsopgaver relateret til letbanen, bortset fra vedligeholdelse af Grenaabanen.

Når anlægget af letbanen er færdigt, opløses Aarhus Letbane I/S, og letbanen overdrages vederlagsfrit til et drifts- og infrastrukturselskab, som Aarhus Kommune og Region Midtjylland opretter.

Fra lokal side er der visioner om på sigt at udvide letbanen til de tilstødende kommuner, men det er ikke reguleret i loven, og der er ikke taget stilling til et eventuelt statsligt engagement. Ved eventuelle fremtidige etaper af letbanen er det forventningen, at der - som det er tilfældet ved etape 1 - oprettes et særligt anlægsselskab med deltagelse af de relevante parter. Oprettelse af anlægsselskaber og opførelse af nye letbanestrækninger vil skulle reguleres særskilt i specifik ny lovgivning.

2. Baggrund for lovforslaget

Der er etableret et letbanesamarbejde, som består af en række østjyske kommuner, Region Midtjylland og Midttrafik. Transportministeriet har været repræsenteret i en styregruppe, efter at det i forbindelse med Aftale om trafik for 2007 blev besluttet, at staten afsatte 7 mio. kr. til en VVM-undersøgelse. Siden blev der indgået Aftale om en grøn transportpolitik af 29. januar 2009, hvor det blev besluttet forlods at reservere 500 mio. kr. til etape 1 af en letbaneløsning i Aarhus. Derefter blev der indgået Politisk aftale af 26. november 2010 om Bedre mobilitet, jf. afsnit 2.1 nedenfor. Ved aktstykke nr. 106 af 12. april 2011 gav Finansudvalget dets tilslutning til, at staten som led i etablering af en letbane i Aarhus medfinansierer op til 25 mio. kr. af letbanesekretariatets arbejde forud for etablering af et anlægsselskab med statslig deltagelse. Dette udlæg fra statens side og udlæg fra de to lokale parter, i forbindelse med opgaver i perioden frem til stiftelse af anlægsselskabet, indgår som en del af de samlede anlægsudgifter til letbanen, og indgår således som en del af de respektive parters indskud i letbanen.

2.1. Politisk aftale af 26. november 2010 om Bedre mobilitet

Af aftale af 26. november 2010 om Bedre Mobilitet mellem den daværende regering (Venstre og De Konservative), Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti, Socialistisk Folkeparti, Det Radikale Venstre og Liberal Alliance, fremgår følgende:

»Fremme af kollektive trafikløsninger i Aarhus og i Ring 3- korridoren i hovedstadsområdet

Parterne afsatte med Aftale om en grøn transportpolitik (aftale af 29. januar 2009) 2 mia. kr. i en pulje til fremme af kollektive trafikløsninger i Aarhus og i Ring 3-korridoren i hovedstadsområdet, heraf blev 500 mio. kr. forlods reserveret til etape 1 af en letbaneløsning i Aarhus.

Den gennemførte VVM-undersøgelse af etape 1 i Aarhus viser et samlet anlægsbudget, inkl. reserver, på 1,4 mia. kr.

Parterne er på den baggrund enige om at afsætte yderligere 200 mio. kr. fra puljen til fremme af kollektive trafikløsninger i Aarhus og i Ring 3-korridoren i hovedstadsområdet til letbanen i Aarhus.

Parterne er endvidere enige om, at staten indgår som mindretalsejer i et anlægsselskab sammen med Aarhus Kommune og Region Midtjylland. For at få en velfungerende letbaneløsning overdrager staten Grenaabanen til et kommende drifts- og infrastrukturselskab eller parterne bag. Det er hensigten, at staten ikke deltager i et driftsselskab af letbanen i Aarhus.

Parterne er samtidig enige om at tilføre yderligere 200 mio. kr. til puljen til fremme af kollektive trafikløsninger i Aarhus og i Ring 3-korridoren i hovedstadsområdet, når der er skaffet finansieringsmæssigt

grundlag herfor i Infrastrukturfonden, således at der vil være 1,5 mia. kr. til en højklasset kollektiv trafikløsning i Ring 3-korridoren.»

Det skal bemærkes, at de lokale parter (Aarhus Kommune og Region Midtjylland) og Transportministeriet efterfølgende har aftalt, at for så vidt angår Grenaabanen er den mest hensigtsmæssige løsning i stedet, at Grenaabanen forbliver i statslig regi, jf. nedenstående aftale mellem Aarhus Kommune, Region Midtjylland og Transportministeriet.

2.2. Politisk aftale af 31. oktober 2011 mellem Aarhus Kommune, Region Midtjylland og staten om oprettelse af fælles anlægsselskab i forbindelse med anlæg af letbane i Aarhus.

»Politisk aftale om oprettelse af et fælles anlægsselskab i forbindelse med anlæg af en letbane i Aarhus
Aarhus Kommune, Region Midtjylland og staten er enige om at styrke den kollektive transport i Østjylland. Med etablering af letbanen er det visionen, at den kollektive transport skal spille en større rolle i fremtiden.

Med denne aftale igangsættes arbejdet med at etablere Danmarks første letbane.

Den nye letbane vil skabe et helt nyt sammenhængende regionalt transportsystem, som omfatter en sammenbinding af Aarhusområdets to nuværende nærbaner, Odderbanen og Grenaabanen, samt udbygning af 12 km lang ny letbanestrækning fra Aarhus H til Lystrup nord for Aarhus. Letbanen sikrer bl.a. det nye byudviklingsområde i Lisbjerg betjenes af højklasset kollektivt transport.

Aarhus Kommune, staten og Region Midtjylland er med aftalen enige om at oprette et fælles anlægsselskab, som skal stå for anlæg af den første etape af letbanen i Aarhus.

Anlægsselskabet oprettes som et interessentselskab ved navn Aarhus Letbane I/S. Selskabet vil have følgende ejerfordeling:

- Aarhus Kommune ejer 47,2 pct.
- Staten ejer 47,0 pct.
- Region Midtjylland ejer 5,8 pct.

Ejerandelene er beregnet ud fra parternes kontante bidrag til projektet. Parterne bidrager med følgende: Aarhus Kommune 635 mio. kr. (heraf er 135 mio. kr. allerede finansieret til forberedelse af busbaner), staten 632 mio. kr. (heraf er 32 mio. kr. allerede finansieret til forberedelse af busbaner) og Region Midtjylland 78 mio. kr.

Ejerne er enige om, at der ved selskabets stiftelse skal indskydes følgende beløb i anlægsselskabet:

- Aarhus Kommune 500 mio. kr.
- Staten 600 mio. kr.
- Region Midtjylland 78 mio. kr.

Ovenstående beløb er angivet i 2009-priser. Beløbene opskrives med statens anlægsindeks.

Banedanmark stiller Grenaabanen til rådighed og Region Midtjylland er indstillet på at Odderbanen stilles til rådighed for anlægsselskabet.

Parterne samt DSB og Banedanmark stiller de arealer, der skal anvendes til letbanens blivende anlæg vederlagsfrit til rådighed. Arealer udover disse må Aarhus Letbane I/S erhverve på normal vis. Anlægsselskabet følger de almindelige skadevolderprincipper ved etablering af større infrastruktur anlæg.

Parterne i anlægsselskabet hæfter for uforudsete udgifter udover det fastlagte anlægsbudget i forhold til deres respektive ejerandele i selskabet. Staten har afsat 100 mio. kr. i en central reserve til eventuelle fordyrelser for så vidt angår statens ejerandel.

Det står Aarhus Kommune og Region Midtjylland frit for, om de vil afsætte en central reserve til eventuelle fordyrelser i projektet.

Parterne er enige om, at tilkøb og udnyttelse af optioner betales af den eller de parter, der ønsker at foretage tilkøb. Ved tilkøb eller udnyttelse af optioner forstås udgifter til anlægget, der ikke er nødvendige for anlæg af Aarhus Letbane og som parterne har mulighed for at vælge i forbindelse med gennemførelse af anlægget af Aarhus Letbane.

En yderligere elektrificering kan besluttes af Aarhus Kommune og Region Midtjylland inden for de økonomiske rammer af det kommende drifts- og infrastrukturselskab, såfremt en sådan elektrificering er i driftsøkonomisk balance. Elektrificering ud over, hvad der er i driftsøkonomisk balance i forhold til de hidtidige beregninger, skal finansieres af de parter, som måtte ønske denne elektrificering.

Anlægsselskabet skal ledes af en bestyrelse på 5 medlemmer. Aarhus Kommune udpeger 2 medlemmer, transportministeren, Region Midtjylland og Midttrafik udpeger hvert 1 medlem. Parterne er enige om, at der skal udpeges en professionel bestyrelse.

Anlægsselskabet vil være ansvarlig for samtlige anlægsarbejder relateret til anlæg af letbanen herunder forberedelse af Odderbanen og Grenaa-banen til letbanedrift, samtlige arbejder relateret til ombygning af Aarhus H., samt etablering af ny letbanestrækning fra Aarhus H. til Lystrup.

Anlægsarbejdet omfatter således:

- Forberedelse af Grenaa-banen til letbanedrift herunder perronombygninger, signal, krydsningsspor, i alt 11 mio. kr.*
- Forberedelse af Odderbanen til letbanedrift herunder perronombygninger, signal, krydsningsspor, i alt 45 mio. kr.*
- Ombygning af Aarhus H - herunder indføring til Aarhus H. og samtlige spor- og perronombygninger, forberedelse af sikringsanlæg, i alt 180 mio. kr.*
- Nyt dobbeltsporet letbane tracé fra Aarhus H til Lystrup - herunder samtlige arealerhvervelser, ledningsomlægninger, etablering af nye standsningssteder, el, styring og overvågning, i alt 846 mio. kr.*
- Etablering af fjernstyrings-, overvågnings og info-system for hele letbanen, i alt 62 mio. kr.*
- Byggherreorganisation 34 mio. kr.*

Det står anlægsselskabet frit for selv at disponere mellem ovenstående poster.

Den samlede anlægssum for letbanen bliver således i alt 1.178 mio. kr. i 2009-priser. Priserne pris- og indeksreguleres med statens anlægsindeks.

Anlægget mellem Aarhus H og Grenaa er i dag udformet til kørsel med godstog, men strækningen benyttes ikke i dag til godstog. Såfremt der i fremtiden skal køre godstog på strækningen mellem Aarhus H og Grenaa er parterne bag aftalen indforstået med, at disse kun må køre om natten og samtidig skal banen være lukket for passagertrafik.

Parterne er enige om, at når anlægget af letbanen står færdigt og bestyrelsen beslutter at anlægget kan overdrages til driftsselskabet, da opløses anlægsselskabet og samtlige aktiver og passiver, samt rettigheder og pligter overdrages til et drifts- og infrastrukturselskab, som Aarhus Kommune og Region Midtjylland opretter. I forbindelse med opløsningen af Aarhus Letbane I/S overdrager staten således vederlagsfrit sin andel af letbanen til Aarhus Kommune og Region Midtjylland mod at staten efter opløsningen ikke længere hæfter for krav mod anlægsselskabet.

Drifts- og infrastrukturselskabet får således ansvaret for Aarhus Letbane, herunder for driften, infrastrukturen, trafikstyringen og vedligeholdelsen af Aarhus Letbane, dog er det fortsat Banedanmark, som ejer og vedligeholder Grenaa-banen.

Parterne er dermed enige om, at drifts- og infrastrukturselskabet skal varetage følgende forpligtigelser, idet det dog bemærkes, at hvis forpligtelsen vedrører Grenaa-banen, skal Banedanmark inddrages:

- Anskaffelse og finansiering af materiel*
- Evt. yderligere elektrificering af Odderbanen og/eller Grenaa-banen*
- Planlægning og anlæg af værksteds- og vedligeholdelsesfaciliteter*

- *Trafikbetjening af hele letbanestrækningen fra Odder til Grenaa*
- *Vedligeholdelse af infrastrukturen*
- *Trafikstyring*

Drifts- og infrastrukturselskabet kan oprette datterselskaber. Den nærmere ejerfordeling i selskabet aftales mellem Aarhus Kommune og Region Midtjylland.

Parterne er enige om, at Region Midtjylland bevarer retten til de nuværende pensions-, drifts- og investeringstilskud til Odderbanen.

Parterne er desuden enige om, at staten yder et årligt driftsbidrag på 44,9 mio. kr. (2011-priser) til drifts- og infrastrukturselskabet som compensation for at driften af Grenaabanen fremover påhviler drifts- og infrastruktur-selskabet. Driftsbidraget indeksreguleres med den generelle pris- og lønudvikling. Drifts- og infrastrukturselskabet forpligter sig til, at betjeningen af Grenaabanen opretholdes på et niveau svarende til det nuværende betjeningsomfang, dog kan selskabet reducere betjeningen i ydertimerne på hverdage samt i weekenderne.

Tilsvarende forpligter Banedanmark sig til at vedligeholde Grenaabanen, således at stabil letbanedrift kan opretholdes

Parterne er enige om, at nærværende aftale fuldt og helt udmøntes ved det forslag til lov om Aarhus Letbane som transportministeren vil fremsætte for Folketinget.»

3. Lovforslagets indhold

Lovforslaget er en kombineret anlægslov og selskabslov. Lovforslaget giver hjemmel til at anlægge Aarhus Letbane, herunder foretage de nødvendige ekspropriationer til anlægget og desuden foretage andre nødvendige retslige skridt for at sikre anlægget, fx nedlægge byggelinjer og forbud.

Aarhus Letbane skal anlægges af det interessentskab (Aarhus Letbane I/S), der i henhold til lovforslaget foreslås oprettet. Selskabet består af tre interessenter: Aarhus Kommune, transportministeren og Region Midtjylland.

3.1. Aarhus Letbane

Grundtanken bag letbanens etape 1 er at tage afsæt i Aarhusområdets to nuværende nærbaner, Odderbanen og Grenaabanen, og sammenbinde disse to baner med en ca. 12 km lang ny letbanestrækning fra Aarhus H til Lystrup nord for Aarhus.

Letbanens etape 1 omfatter anlæggelse af en ny dobbeltsporet letbane fra Aarhus H via de bynære havnearealer, herunder en afgrening til Østbanetorvet, via Skejby og Lisbjerg, samt som en mulig option, anlæg af en kort dobbeltsporet stækning mod vest i Lisbjerg, til Lystrup. Anlægget omfatter endvidere omlægning af Odderbanens spor på baneterrænet vest for Aarhus H, etablering af et nyt depot/værksted på baneterrænet ved Aarhus H og ombygning af Aarhus H. På strækningen fra Aarhus H til Grenaa skal der ske ombygninger ved enkelte stationer for at sikre optimale adgangsforhold til og fra togene.

Der er foreløbigt planlagt 17 standsningssteder på strækningen mellem Aarhus H og Lystrup station.

Se i øvrigt afsnit 4 for en nærmere beskrivelse af anlægget.

Aarhus Letbane er den første letbane i Danmark. Letbanen er omfattet af lov om jernbane på samme måde som metroen, jf. § 2, stk. 2, i lov om jernbane. Dette betyder, at langt de fleste bestemmelser i jernbaneloven også gælder for letbanen, fx er retten til at drive jernbanevirksomhed på letbane også betinget af, at Trafikstyrelsen har udstedt henholdsvis tilladelse og sikkerhedscertifikat samt sikkerhedsgodkendelse. Det er Trafikstyrelsen, der skal godkende de banetekniske anlæg, herunder tilslutningsanlæg til henholdsvis Grenaabanen og Odderbanen, inden disse må tages i brug. Der findes ikke et dansk normsæt for letbaner, da Aarhus Letbane som nævnt er den første af sin slags i Danmark. Der skal derfor udvikles et normsæt, og udgangspunktet vil blive taget i de udenlandske regler, der findes på

området. Godkendelsesprocessen vil skulle aftales nærmere mellem Aarhus Letbane I/S og Trafikstyrelsen. Såfremt der på overordnet plan tages udgangspunkt i de tyske BOStrabregler vil Aarhus Letbane I/S hurtigst muligt efter selskabets dannelse skulle udpege en sikkerhedsansvarlig, der får til opgave at sørge for at projektet gennemføres sikkert.

For så vidt angår godkendelse af køreledningsanlæg og andre forhold, der hører under stærkstrømslovgivningen, forudsættes dette godkendt af Sikkerhedsstyrelsen.

3.2. Aarhus Letbane I/S

Det foreslås, at der oprettes et anlægsselskab, Aarhus Letbane I/S. Interessentskabet oprettes af Aarhus Kommune, transportministeren og Region Midtjylland med følgende ejerandele: Aarhus Kommune 47,2 pct, transportministeren 47,0 pct. og Region Midtjylland 5,8 pct. Ejerandelene er beregnet ud fra parternes samlede økonomiske bidrag til projektet.

Det foreslås, at selskabet skal ledes af en bestyrelse på 5 medlemmer, hvor Aarhus Kommune udpeger 2 medlemmer, transportministeren, Region Midtjylland og trafikskabet i Region Midtjylland (Midttrafik) udpeger hvert 1 medlem. Partene kan udpege suppleanter for bestyrelsesmedlemmerne. Parterne er enige om, at det bør være en professionel bestyrelse, dvs. de personer, som udpeges til bestyrelsen skal have relevant erhvervserfaring, herunder erfaring med indgåelse af kontrakter og kontraktopfølgning.

Aarhus Letbane I/S bliver ansvarlig for anlæg af Aarhus Letbane, dvs. selskabet skal bl.a. stå for at udarbejde udbudsmaterialet for letbanen, herunder sørge for at udbudsmaterialet udformes således, at eventuelle tilkøb, som de enkelte interessenter ønsker, anføres med en selvstændig prisangivelse i tilbuddet. Indkøb af letbanetog, værksted og depot og eventuel hel eller delvis elektrificering af henholdsvis Odder- og Grenaa-banen er ikke en integreret del af anlægsbudgettet. Indkøb af letbanetog skal betales af drifts- og infrastrukturselskabet. Elektrificering er et tilkøb, som de enkelte parter kan tilvælge.

Det foreslås, at Aarhus Letbane I/S opløses, når anlægget af Aarhus Letbane er færdigt, dvs. når entreprenøren afleverer anlægget til selskabet, og bestyrelsen beslutter, at anlægget kan overdrages til drifts- og infrastrukturselskabet. Herefter tager bestyrelsen de nødvendige skridt for, at opløsningen af selskabet kan effektueres. De aktiver og passiver samt rettigheder og pligter som på tidspunktet for selskabets opløsning er i Aarhus Letbane I/S overføres til drifts- og infrastrukturselskabet, jf. nedenfor. Det medfører, at staten vederlagsfrit overdrager sin andel af Aarhus Letbane til de lokale parter, Aarhus Kommune og Region Midtjylland, samtidig hermed fritages staten for alle forpligtelser, som måtte påhvile anlægsselskabet.

3.3. Drifts- og infrastrukturselskabet

Det foreslås, at Aarhus Kommune og Region Midtjylland opretter et drifts- og infrastrukturselskab, som skal have driftsansvaret for den samlede letbane fra Odder til Grenaa.

Desuden skal drifts- og infrastrukturselskabet have ansvaret for infrastrukturen på den nyanlagte letbanestrækning fra Aarhus til Lystrup samt på Odderbanen.

Ansvar for infrastrukturen på Grenaa-banen forbliver hos Banedanmark. I den forbindelse vil der skulle udarbejdes en aftale mellem drifts- og infrastrukturselskabet og Banedanmark ud fra de krav og forskrifter til vedligeholdelsesstanden på letbanen, som er godkendt af Trafikstyrelsen.

Aarhus Kommune og Region Midtjylland aftaler selv den indbyrdes ejerfordeling i drifts- og infrastrukturselskabet. Selskabet kan oprette datterselskaber.

4. Anlæggets udformning og linjeføring

Letbanens udformning tager udgangspunkt i Tillæg nr. 1 til Kommuneplan 2009, Letbane i Aarhusområdet – etape 1, jf. også afsnit 11 om de miljømæssige konsekvenser. Letbanens etape 1 omfatter tilpasning af de eksisterende strækninger fra Aarhus H til Odder og fra Aarhus H til Grenaa til letbanedrift samt etablering af en ny dobbeltsporet letbanestrækning fra Aarhus H til Lystrup nord for Aarhus.

Letbanens nye dobbeltsporede strækning forløber fra sporgruppe 500 ved Aarhus H og forløber stort set som Grenaabanens nuværende tracé frem til Nørreport. Fra Nørreport deler tracéet sig, således at en gren føres op ad Nørreport, og én gren fortsætter i Grenaabanens tracé. Den nye letbanestrækning fortsætter af Nørrebrogade og Randersvej forbi Aarhus Universitet, via Skejby Sygehus og videre i eget tracé til Lisbjerg. Fra Lisbjerg føres tracéet videre øst gennem byudviklingsområdet ved Elev og kobles på Grenaabanen i Lystrup.

På de strækninger, hvor letbanen elektrificeres, forventes køreledningerne ophængt på forskellig vis. På enkeltsporede strækninger vil køreledningerne blive ophængt i master placeret ved siden af sporet. På dobbeltsporede strækninger vil køreledningerne enten blive ophængt i master placeret mellem de to spor, i tværfelter eller i master placeret ved siden af sporene.

4.1 Odder til Aarhus H

På den nuværende strækning fra Odder til Aarhus H skal der ske ombygninger ved stationerne for at sikre optimale adgangsforhold til og fra togene. Sporerne skal hæves op til 30 cm på udvalgte stationer og der skal ske små justeringer af tracéet for at optimere komforten for passagerer. Endvidere skal der etableres ekstra krydsningsspor.

4.2 Banegraven og Aarhus H

På baneterrænet ved Aarhus H skal letbanen føres fra Odderbanen i den sydligste del af baneterrænet til de nordligste spor ved at krydse størstedelen af det eksisterende sporanlæg. Af hensyn til sikkerheden skal krydsningen ske i form af broer og tunneler, så der bliver en total adskillelse mellem den almindelige togdrift og letbanedriften. Samtidig skal der ske mindre omlægninger af jernbanesporene. Krydsning af eksisterende spor kan i et vist omfang ske via eksisterende tunneler, men ved sporgruppe 400 lige vest for Ringgadebroen skal der anlægges en bro til krydsning af sporerne. Der etableres depot og værksted for letbanetogene ved Aarhus H. Depot og værksted placeres i den nordlige side af baneterrænet vest for Ringgadebroen. På selve hovedbanegården etableres standsningssted i spor 1 og et nyt spor 0 mellem banegårdsbygningen og de eksisterende perroner. Det er nødvendigt at inddrage parkeringspladser m.v. ved banegraven. Adgang til letbaneperron mellem spor 0 og 1 etableres fra Banegårdshallen og Bruuns Bro.

4.3 Aarhus H - Nørreport

Strækningen Aarhus H - Nørreport forløber stort set i Grenaabanens trace fra Aarhus H forbi Spanien, Mindet og langs havnen til krydset Kystvejen-Sibirien-Nørreport, hvor letbanen deler sig, således at letbanen føres op ad Nørreport, og Grenaabanen fortsætter langs Kystvejen. Letbanen elektrificeres på strækningen med køreledninger ophængt i master. På strækningen Aarhus H til Østbanetorvet udformes letbanen, således at der er mulighed for kørsel med godstog i det østlige letbanespor af hensyn til en eventuel fremtidig godstogsbetjening af Djursland. Forbindelsen fra krydset Kystvejen - Nørreport og videre langs havnen udvides således, at strækningen frem til Østbanetorvet bliver dobbeltsporet.

4.4 Nørreport - Lystrup

På strækningen fra Nørreport til Nehrus Allé anlægges letbanen som midterlagte spor i vejen. Det er forudsat, at sporarealet på strækningen friholdes for al anden trafik end letbanetrafik. Der vil være to gennemgående kørespor for den øvrige trafik i hver retning svarende til situationen i dag. Busbanerne på Nørrebrogade og Randersvej vil blive nedlagt i forbindelse med anlæg af letbanen. Letbanen elektrificeres på strækningen med køreledninger ophængt i master eller i tværfelter.

På strækningen fra Nehrus Allé til krydset mellem Olof Palmes Allé og Brendstrupgårdsvej etableres letbanen ligeledes som midterlagte spor i vejen, dog med kun én vejbane på hver side. På denne strækning

vil det være muligt at benytte sporarealet til udrykningskørsel. På hele strækningen fra Nehrus Allé til Lystrup forventes køreledninger ophængt i master.

Fra krydset mellem Olof Palmes Allé og Brendstrupgårdsvej forløber letbanen fortsat i særligt tracé. Linjeføringen forløber parallelt med Brendstrupgårdsvej mellem Skejby Sygehus og erhvervsområdet ved Hedeager og videre over Egådalens til Lisbjerg Bygade.

Letbanen krydser den eksisterende Herredsvej og Humlehusvej via bomanlæg, og Herredsvejs forlægning i et signalreguleret kryds. Efter Humlehusvej krydser letbanen på en delvis dæmningsløsning/broløsning med 2 broer på henholdsvis ca. 370 m og ca. 70 m med en ca. 110 m lang dæmning imellem.

På Lisbjerg Bygade forløber letbanen i midten. Randersvej krydses i niveau i et nyt 4-grenet signalreguleret kryds, hvor letbanen udgør den østlige gren.

På strækningen mellem Lisbjerg og Lystrup er letbanens linjeføring optimeret, så den især tager hensyn til ønsket om en direkte og hurtig letbaneforbindelse, men også til ønsket om en central placering i byudviklingsområderne Lisbjerg Øst og Elev. Letbanen krydser på denne strækning Kirkestien og Elstedvej via bomanlæg. De eksisterende bomanlæg på Høvej og i Lystrup udvides på grund af etablering af dobbeltspor. På den sidste del af strækningen mod Lystrup forløber letbanen sammen med den eksisterende Grenaabane. Køreledninger ophænges i master.

4.5 Aarhus H til Grenaa.

På den sidste strækning mod Lystrup fra Lisbjerg forløber letbanen i Grenaabanens trace, som udvides til dobbeltspor ved etablering af et nyt spor nord for det eksisterende. Eksisterende sikringsanlæg i Lystrup og ved Østbanetorvet ombygges og der suppleres med nødvendig skiltning. Langs strækningen fra Lystrup til Grenaa skal der på enkelte stationer ombygges perroner eller spor, for at forbedre ind- og udstigningsforholdene til letbanetogene. Der er yderligere lagt op til 1 ekstra krydsningsstation på strækningen.

5. Forholdet til grundlovens § 73

Det fremgår af grundlovens 73, at ejendomsretten er ukrænkelig, og at ingen kan tilpligtes at afstå sin ejendom uden, hvor almenvellet kræver det. Det kan kun ske ifølge lov og mod fuldstændig erstatning.

Med de forslåede bestemmelser skabes i overensstemmelse med grundlovens § 73 en lovhjemmel til tvangsmæssigt at erhverve de fornødne arealer til etablering af Aarhus Letbane. Ekspropriation kan kun ske, hvis det er nødvendigt at erhverve de pågældende arealer enten midlertidigt eller permanent for at kunne gennemføre anlægget af Aarhus Letbane.

Ekspropriationskommissionen foretager en tilbundsående prøvelse af, om den enkelte ekspropriation er nødvendig. Kravet om, at ekspropriationen skal være nødvendig, er udtryk for at det almindelige proportionalitetsprincip skal være opfyldt. Tvangsmæssig afståelse af ejendom kan således ikke gennemføres, hvis det, der tilsigtes med ekspropriationen, kan gennemføres på en for grundejeren mindre indgribende måde.

Ekspropriation vil i henhold til lovforslaget ske med henblik på etablering af Aarhus Letbane, altså et formål, der har offentlig karakter og dermed ligger inden for almenvellet.

Ekspropriationerne i henhold til lovforslaget sker efter reglerne herom i lov om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom. Ekspropriationskompetencen er som nævnt henlagt til særlige uafhængige ekspropriationskommissioner, som både forestår prøvelsen af det foreliggende projekt og træffer den endelige afgørelse om ekspropriation, herunder om erstatningsfastsættelsen.

Erstatningen skal være fuldstændig, det vil sige at der skal betales en erstatning, der økonomisk stiller ejeren, som denne ville være stillet, hvis ekspropriationen ikke var sket.

Det vil først og fremmest være tab som følge af arealafståelse og servitutpålæg, som vil kunne erstattes,

men også ulemper som følge af ekspropriationen, herunder både midlertidige, varige og naboretlige ulemper. Det er ikke alene ejeren af den ejendom, der skal eksproprieres, der kan have krav på erstatning, men fx også naboer.

6. Om kommunal og regional låntagning til Aarhus Letbane

I letbaneanlægsselskabet Aarhus Letbane I/S indskyder Aarhus Kommune 500 mio. kr. og Region Midtjylland 78 mio. kr. Aarhus Kommune har tilkendegivet, at kommunen selv finansierer halvdelen af startanlægsindskuddet. På den baggrund er Økonomi- og Indenrigsministeriet for det første indstillet på at give Aarhus Kommune og Region Midtjylland lånedispensation på henholdsvis 50 pct. og 80 pct. af disse startanlægsindskud, herunder til evt. yderligere låntagning til delvis lånefinansiering af anlægsindskud som følge af fordyrelser ved uforudsete anlægsudgifter samt ønsker til tilkøb og udnyttelse af optioner på letbaneanlæg. En ansøgning fra Aarhus Kommune og Region Midtjylland til Økonomi- og Indenrigsministeriet om lånedispensation til startanlægsindskud samt anlægsindskud ved evt. fordyrelser, tilkøb og optioner er betinget af Aarhus Letbane I/S' godkendelse.

For det andet får Aarhus Kommune og Region Midtjylland fuld låneadgang til drifts- og infrastrukturselskabets investeringer i anskaffelse af rullende materiel til passagertrafik samt udgiften til anlægsinvesteringer i og renovering af letbaneinfrastruktur, herunder til evt. yderligere elektrificering af Odder- og Grenaa-banen, trafikbetjening af hele letbanestrækningen fra Odder til Grenaa, trafikstyring, stationsanlæg på letbanearealer og værksteder m.v. Aarhus Kommune og Region Midtjylland kan hæfte for lån optaget af drifts- og infrastrukturselskabet, idet Aarhus Kommune og Region Midtjylland hæfter for drifts- og infrastrukturselskabets gæld i forhold til deres indbyrdes ejerandele i selskabet.

For det tredje kan de kommuner, som letbanen løber igennem, søge Økonomi- og Indenrigsministeriet om lånedispensation til fuld finansiering af ekstra standsningssteder og funktionaliteter, herunder til anlægsudgifter til erstatningsanlæg for niveauoverkørsler og til forbedrede adgangs- og parkeringsforhold ved en station/standsningssted. Disse kommuner kan efter ansøgning også hæfte for drifts- og infrastrukturselskabets låntagning til finansiering af berørte kommuners anlæg i tilknytning til letbanen på kommunale arealer. En evt. ansøgning fra en berørt kommune til Økonomi- og Indenrigsministeriet om lånedispensation er dog betinget af drifts- og infrastrukturselskabets godkendelse.

Med hjemmel i § 58 i den kommunale styrelseslov samt i §§ 26 og 27 i lov om regioner og nedlæggelse af amtskommunerne, Hovedstadens Udvalgsråd og Hovedstadens Sygehusfællesskab er økonomi- og indenrigsministeren bemyndiget til at fastsætte regler om kommunernes og regionernes låntagning.

Økonomi- og Indenrigsministeriet er i den forbindelse som foran beskrevet således indstillet på at give Region Midtjylland, Aarhus Kommune og evt. berørte kommuner lånedispensation efter de gældende løbetidsregler i den kommunale og regionale lånebekendtgørelse både når det gælder lån til finansiering af anlægsudgifter i letbaneanlægsselskabet (Aarhus Letbane I/S), investeringer i drifts- og infrastrukturselskabet samt berørte kommuners anlægsudgifter til ekstra standsningssteder og funktionaliteter på letbanen, jf. § 11. Dispensation til lån med løbetid op til 30 år vil kunne gives på grundlag af en konkret vurdering. Til låntagning vil der blive knyttet den betingelse, at Aarhus Letbane I/S samt drifts- og infrastrukturselskabet årligt indberetter til Økonomi- og Indenrigsministeriet om Region Midtjyllands, Aarhus Kommunes og evt. berørte kommuners individuelle og samlede låntagning til Aarhus Letbane.

7. Økonomiske og administrative konsekvenser for stat, kommune og regioner

Den samlede anlægssum for Aarhus Letbane er beregnet til i alt 1.178 mio. kr. (2009-priser. Beløbene opskrives med statens anlægsindeks).

Anlægsarbejdet omfatter:

- Forberedelse af Grenaa-banen og Odder-banen til letbanedrift herunder perronombygninger, signal, krydsningsspor, i alt 56 mio. kr.

- Ombygning af Aarhus H. - herunder indføring til Aarhus H og samtlige spor- og perronombygninger, forberedelse af sikringsanlæg, i alt 180 mio. kr.
- Nyt dobbeltsporet letbane tracé fra Aarhus H til Lystrup - herunder samtlige arealerhvervelser, ledningsomlægninger, etablering af nye stationer, el, styring og overvågning, i alt 846 mio. kr.
- Etablering af fjernstyrings-, overvågnings og info-system for hele letbanen, i alt 62 mio. kr.
- Bygherreorganisation 34 mio.

De tre parter indskyder følgende beløb i Aarhus Letbane I/S:

- Aarhus Kommune indskyder 500 mio. kr.
- transportministeren 600 mio. kr.
- Region Midtjylland 78 mio. kr.

Ejerandelene er beregnet ud fra parternes samlede kontante bidrag til projektet, dvs. udover de beløb, som er nævnt ovenfor medregnes de allerede afholdte udgifter til forbedrede busbaner, hvoraf Aarhus Kommune har afholdt 135 mio. kr. og staten 32 mio. kr.

Parterne hæfter for uforudsete udgifter i forhold til det fastlagte anlægsbudget i forhold til deres respektive ejerandele i selskabet, dvs. Aarhus Kommune hæfter for 47,2 pct., staten for 47,0 pct. og Region Midtjylland for 5,8 pct.

Staten har afsat 100 mio. kr. i en central reserve til eventuelle fordyrelser for så vidt angår statens ejerandel. Træk på denne reserve vil kun kunne ske efter forelæggelse af aktstykke herom for Folketingets Finansudvalg. Det står Aarhus Kommune og Region Midtjylland frit for, om de vil afsætte en central reserve til deres respektive andele af eventuelle fordyrelser i projektet.

Aarhus Kommune, Region Midtjylland og Transportministeriet stiller de arealer, der skal anvendes til letbanens blivende anlæg vederlagsfrit til rådighed, jf. lovens § 1, stk. 3.

8. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet

Projektet øger mobiliteten på et bæredygtigt grundlag. Anlægget af letbanen kan øge mobiliteten for persontrafikken til gavn for erhvervslivet. Lovforslaget medfører herudover ingen økonomiske konsekvenser for erhvervslivet.

9 Ligestillingsmæssige konsekvenser

Undersøgelser af transportvaner viser, at kvinder i højere grad end mænd rejser med kollektiv trafik. Det er dog forventningen, at en letbane med forholdsvis mange tog pr. time vil kunne tiltrække nye passagerer af begge køn.

10. Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget medfører ingen administrative konsekvenser for borgerne.

11. Miljømæssige konsekvenser

Tillæg nr. 1 til kommuneplan 2009 for Aarhus Kommune med tilhørende VVM-redegørelse og miljørapport indgår som planlægningsmæssige forudsætninger for anlæg af Letbanens etape 1. Med tillægget har Aarhus Byråd vedtaget en retningslinje for anlæg af letbanens etape 1. Retningslinjen omhandler en beskrivelse af projektet og nogle forudsætninger – herunder miljømæssige – der skal opfyldes.

I overensstemmelse med kravene til VVM-redegørelse og miljørapport er miljømæssige konsekvenser og påvirkninger af omgivelserne beskrevet og vurderet med hensyn til en række forhold.

De væsentligste miljømæssige forhold er beskrevet nedenfor i afsnit 11.1 for driftsfasen og i afsnit 11.2 for anlægsfasen.

11.1. Miljømæssige konsekvenser i driftsfasen

11.1.1. Trafikale forhold

Der er foretaget beregninger af letbanens trafikale virkninger ved brug af trafikmodellen for Aarhus. Heraf fremgår, at der kan forventes et øget antal rejsende med den samlede kollektive trafik. I letbanens nærområde, i en afstand på op til 1 km, forventes en stigning i antallet af rejser med kollektiv trafik med i gennemsnit 15 % for hele letbanestrækningen fra Odder til Grenaa svarende til 16.000 ture i åbningsåret. I samme område falder antallet af bilture pr. døgn med knap 4.000. Letbanen har desuden, i kraft af sin kapacitet og muligheden for at øge denne, et betydeligt potentiale. Letbanen kan således både løfte en større andel af en fremtidig trafikvækst og give mulighed for overflytning af ture til de kollektive trafiktilbud.

Beregningerne viser, at letbanen kun bevirker en beskeden ændring af trafikbelastningen. De mest betydelige ændringer forventes i området ved Olof Palmes Allé og Nehrus Allé, hvor letbanen begrænser kapaciteten for biltrafikken, og blandt andet ved Trøjborgvej og Knudrisgade, hvor der bliver behov for at ændre adgangsforholdene.

I forhold til en fremtidig situation uden letbanen forventes generelt, at letbanen hverken forbedrer eller forværrer kapacitetsforholdene og trafikafviklingen for biltrafikken.

Europæiske erfaringer indikerer, at etablering af et letbanesystem vil medføre en reduktion i antallet af trafikuheld. Der må dog forventes en tilvænningsperiode til det nye transportsystem, hvor der kan være risiko for et øget antal uheld.

11.1.2. Støj og vibrationer

Støjbelastningen fra letbanen mellem Aarhus H og Lystrup vil ligge væsentligt under Miljøstyrelsens vejledende grænseværdier for støj. Der skønnes ikke at blive behov for støjafskærmning af letbanen. I byen vil letbanen desuden betyde en reduktion af støjen fra busser. Langs Grenaabanen og Odderbanen vil der ved indsættelse af letbanetog ske et væsentligt fald i støjbelastningen, idet letbanetogene støjer væsentligt mindre end de eksisterende dieseltog.

Letbanen vil give anledning til en mindre omfordeling af biltrafikken. De stigninger og fald i trafikmængderne det giver anledning til forventes ikke at give nogen registrerbar ændring af støjen fra trafikken.

Der forventes ikke problemer med vibrationer i forbindelse med drift af letbanen.

11.1.3. Naturforhold

Den sydlige del af letbanetracéet mellem Åhavevej og Skejby er præget af bymæssig bebyggelse og rummer kun spredte naturområder. Området fra Skejby over Lisbjerg til Lystrup er i dag præget af landbrugsjord under udvikling med infrastruktur og bebyggelse. Dette område rummer en række naturområder, herunder beskyttede naturlokaliteter. De største naturområder, Egå Engsø mellem Vejlbj og Lystrup samt Lisbjerg Skov nord for Lisbjerg, berøres ikke af letbanen.

Nogle biologiske spredningskorridorer, beskyttede naturområder og bilag IV-arter berøres af letbanen.

Biologiske spredningskorridorer

Letbanen krydser fire betydende biologiske spredningskorridorer, der forløber langs henholdsvis Egå, Lisbjerg Bæk, Bueris Bæk og Ellebæk. Nord for Djurslandmotorvejen krydses desuden et nordligt tilløb til Egå, som også kan have spredningsmæssig betydning. Der vil blive etableret faunapassager for vandløbene, således at den økologiske barriereeffekt af letbanen bliver mindst mulig. Dalbroen over Egå vil i sig selv fungere som en effektiv faunapassage.

Beskyttet natur

En række naturområder er udpeget som beskyttet natur i henhold til naturbeskyttelseslovens § 3. To af sådanne naturområder berøres direkte. Det drejer sig om et overdrev ved Koldkær Bæk og en eng, der ligger umiddelbart nord for Djurslandmotorvejen.

Letbanen tangerer det beskyttede overdrev ved Koldkær Bæk. Der er tale om et ikke særligt veludviklet overdrev og et begrænset påvirket areal på omkring 100 m². Påvirkningen vurderes at være mindre væsentlig.

Den beskyttede eng nord for Djurslandmotorvejen krydses på en dæmning i engens østlige del. Det afskårne areal udgør ca. 1/10 af engens areal, der samlet er ca. 5 ha. Letbanedæmningen vil udgøre en permanent barriere for spredning af planter og dyr i engområdet. Den samlede påvirkning vurderes dog at være forholdsvis begrænset, fordi der ikke er registreret sjældne eller beskyttede arter, og fordi arealinddragelsen sker i den ene ende af engområdet.

Der henvises til lovforslagets § 3, der giver mulighed for, at transportministeren kan varetage beskyttelsesmæssige hensyn efter naturbeskyttelsesloven

Ingen internationalt udpegede naturbeskyttelsesområder (Natura 2000-områder) berøres af Letbanens etape 1.

Bilag IV-arter

Inden for projektområdet forekommer oddere og flagermus, der er opført på EF-habitatdirektivets bilag IV.

Der lever oddere i Egå. Ådalen tjener både som levested og spredningskorridor for arten. Der tages i letbaneprojektet hensyn til odderens fortsatte gode levemuligheder i Egådalen ved etablering af en dalbro over Egådalen samt en faunapassage ved krydsningen af det nordlige tilløb til Egå.

Sydflagermus er observeret ved Egå og syd for Lisbjerg ved Kirkestien, og de er formentlig almindelige i hele området. Der er observeret andre arter, uden at disse er artsbestemte. Flagermus har behov for raste- og ynglepladser samt for ledelinjer i landskabet, så de kan orientere sig. Ved letbanens krydsning af ledelinjer, herunder især ved ledelinjerne ved Kirkestien og Lisbjerg Bæk vil fældning af høje træer blive begrænset til et minimum, og der vil blive genplantet træer, når anlægsarbejdet er slut. Det forventes, at letbanen vil udgøre en risiko for trafikdrab af flagermus.

Med de beskrevne afværgeforanstaltninger vurderes letbanens samlede permanente påvirkning af natur, dyre- og planteliv at være begrænset.

11.1.4. Kulturhistoriske forhold

Letbanen berører flere steder kulturmiljøer, jf. bilag 4. Der vil blive foretaget passende foranstaltninger i den anledning, jf. lovforslagets § 3, hvorefter der gives mulighed for at transportministeren kan varetage beskyttelsesmæssige hensyn efter naturbeskyttelsesloven og bevaringsværdige hensyn efter museumsloven i forhold til konkrete udformning af letbaneanlægget.

Ved Skt. Oluf Kirkegård berøres en 100 m beskyttelseszone. Letbanen vurderes ikke at påvirke oplevelsen af fortidsmindet.

Ved passage af Danmarks Radio og Journalisthøjskolen ved Olof Palmes Allé vil det være nødvendigt at inddrage arealer på op til 5 meter langs begge sider af vejen, hvorved hele allé-beplantningen må fældes. Der vil blive foretaget ny beplantning efter en samlet plan med henblik på at opretholde områdets sammenhængende grønne struktur.

Omkring Egå findes kulturspor efter vandmøller. Påvirkningen vurderes dog at være mindre væsentlig, blandt andet som følge af, at der holdes afstand til den gamle vandmølle Røde Mølle.

Letbanen krydser kirkeindsigtsområderne ved Skejby og Lisbjerg kirker, hvilket vil påvirke den visuelle

oplevelse af de to kirker. Bl.a. vil kørestrømsmasterne forstyrre indsigten til kirkerne. Linjeføringen skal friholdes for beplantning i kirkeindsigtsområderne, så det åbne sammenhængende forløb og indsigten til kirkerne bevares.

Sporene efter landboreformens stjerneudskiftning er allerede i dag voldsomt påvirket af byudvikling, og der er i dag kun begrænsede spor tilbage. Letbanen vil krydse rester af stjerneudskiftningsmønstret i form af levende hegn ved Lisbjerg og ved Kirkestien syd for Lisbjerg. Mønstret vil ikke blive påvirket væsentligt af letbanen, idet mindst mulig beplantning vil blive fjernet ved etablering af banen. Byudviklingen ved Lisbjerg er i øvrigt udformet under hensyntagen til stjerneudstykningskningen.

Linjeføringen krydser Kirkestien mellem Lisbjerg og Terp, hvilket nødvendiggør, at beplantning langs Kirkestien skal fældes i en bredde, der svarer til letbanen. Da Kirkestien bibeholdes, vurderes den kulturhistoriske fortælleleværdi, der knytter sig til stien, dog ikke at blive væsentlig påvirket.

11.2. Miljømæssige konsekvenser i anlægsfasen

11.2.1. Trafikale forhold

Anlægsarbejdet vil berøre togdriften i banegraven og i de to tilslutningspunkter til Grenaabanen, og vejtrafikken på de strækninger og i de vejkryds, der berøres af anlægsarbejdet.

Banetrafik

Ved arbejder i banegraven og på baneterrænet længere mod vest skal det sikres, at disse udføres på en sådan måde, at togdriften kan opretholdes uden væsentlige forstyrrelser i hele anlægsperioden. Togdriften til og fra Aarhus H kan opretholdes i anlægsfasen, men der kan i perioder blive tale om en hastighedsnedsættelse på togene.

Jernbanestrækningen (Grenaabanen) mellem Aarhus H og Østbanegården forventes lukket i ca. 3 måneder i forbindelse med anlægsarbejderne. I forbindelse med tilslutningen til Lystrup Station kan der forekomme tidspunkter, hvor driften på Grenaabanen påvirkes. Op til åbningen af letbanen forventes desuden hel eller delvis lukning af både Grenaabanen og Odderbanen i en periode på op til 3 måneder.

Vejtrafik

Langs havnen vil etablering af letbanen kunne ske uden væsentlig gene for vejtrafikken. Anlægsarbejderne for letbanen forventes koordineret med de øvrige omfattende anlægsarbejder for plads- og trafikarealerne, der skal ske i forbindelse med etableringen af Multimediehuset.

På strækninger, hvor letbanen etableres i vejen, tilstræbes det nuværende antal gennemgående kørebaner opretholdt.

I perioder af kortere varighed kan det komme på tale at reducere antallet af gennemgående kørespor.

11.2.2. Støj og vibrationer

Anvendelse af entreprenørmaskiner og transport af materialer til og fra byggepladser kan give anledning til støj i byggefasen.

Anvendelse af entreprenørmaskiner kan give anledning til støj, der overstiger Miljøstyrelsens vejledende grænseværdier. Der kan derfor blive behov for afværgeforanstaltninger i form af afskærmning eller begrænsninger af aktivitetsniveauet. Naboer til anlægsområderne bør orienteres om særligt støjende aktiviteter, samt på hvilke tidspunkter disse vil foregå. Det må forventes, at det ved anlægsarbejder i de bynære områder kun i meget begrænset omfang vil være muligt at udføre støjende anlægsarbejder uden for dagperioden.

I landområderne er der sædvanligvis længere til boliger og anden støjfølsom arealanvendelse. Her forventes ingen overskridelser af de vejledende støjgrænser i anlægsfasen.

De anlægsaktiviteter, der primært kan give anledning til vibrationer under anlægsarbejdet, stammer fra afgravning samt udjævning og evt. komprimering af nyt underlagsmateriale. Det endelige valg af maskiner og arbejdsmetoder skal foretages med henblik på, at de gældende grænseværdier for vibrationsbelastningen overholdes. Såfremt anlægsarbejdets vibrationsniveau i de omkringliggende bygninger overstiger grænseværdierne for komfortvibrationer, stoppes arbejdet, og vibrationsniveauet søges nedbragt, før anlægsarbejdet genoptages. Der kan konkret blive behov for afværgeforanstaltninger eller begrænsninger i aktivitetsniveau og tidsrum. Naboer bør orienteres om aktiviteter, der kan frembringe vibrationer, samt hvilke tidspunkter, disse vil foregå.

11.2.3. Naturforhold

§ 3-beskyttede natur-områder

I anlægsfasen vil der opstå midlertidige barriereeffekter for dyr i form af maskinstøj og mennesker, der færdes i spredningskorridorerne.

Anlægsarbejderne vil berøre de to § 3-beskyttede naturområder ved henholdsvis Koldkær Bæk og nord for Djurslandmotorvejen. Desuden vil anlægsarbejderne ske meget tæt ved yderligere to § 3-beskyttede områder, nemlig engarealer med vandhul ved Egå samt et rigkær i forbindelse med Kirkestien syd for Lisbjerg. Anlægsarbejderne skal tilrettelægges og gennemføres på en sådan måde, at de to direkte berørte § 3-områder bliver påvirket mindst muligt, og således at § 3-områderne tæt ved letbanetracéet ikke påvirkes fysisk eller hydraulisk i anlægsfasen.

Bilag IV-arter

For at undgå forstyrrelser i odderens territorium skal det anlægsarbejde, der er mest kritisk i forhold til odderen – nærmest Egå – i videst muligt omfang begrænses til perioden 1. juli til 1. oktober. Derudover skal anlægsarbejderne tilrettelægges, så dyrene gradvis kan vænne sig til de midlertidige forstyrrelser. Vandløbsnære arealer, hvor bevoksningen giver odderen skjulemuligheder, må ikke beskadiges.

Ledelinjer for flagermus findes langs Egå, Kirkestien, tilløbet til Lisbjerg Bæk, Lisbjerg Bæk og sandsynligvis også ved Ellebæk. For at reducere forstyrrelsen af flagermus i anlægsfasen vil der blive gennemført en række generelle afværgeforanstaltninger ved træfældning, placering af arbejdsveje og – arealer, natarbejde og sikkerhedsbelysning.

11.2.4. Kulturhistoriske forhold

Inden anlægsarbejdet igangsættes vil Moesgård Museum vurdere, om der skal gennemføres arkæologiske forundersøgelser og/eller detailundersøgelser. Findes der under anlægsarbejderne ukendte grave, gravpladser, bopladser, ruiner eller andre fortidsminder eller fund, vil arbejdet blive standset og anmeldt til Moesgaard Museum, som vil blive anmodet om at vurdere, hvorvidt arbejdet kan fortsætte, eller om det skal indstilles, indtil der er foretaget en nærmere undersøgelse.

11.2.5. Kolonihaver

Letbanens etablering vil betyde, at enkelte havelodder, der ligger på Banedanmarks arealer ved bane-skåningen umiddelbart nord for Marselis Boulevard, må nedlægges permanent for at gøre plads for letbanen. Haverne er ikke omfattet af kolonihavelovens beskyttelse.

12. Forholdet til EU-retten

Letbaner er undtaget fra interoperabilitetsdirektivets anvendelsesområde, jf. § 3, stk. 1, nr. 1, i bekendtgørelse nr. 459 af 28. april 2010 om interoperabilitet i jernbanesystemet. Samme undtagelse gør sig også gældende for lokomotivførerdirektivet, jf. § 1, stk. 3, nr. 1, i bekendtgørelse nr. 985 af 11. oktober 2011 om certificering af lokomotivførere.

Hvis baneanlægget også anvendes til konventionel jernbanedrift, herunder godstransporter må det forventes, at anlægget bliver omfattet af interoperabilitetsdirektivet samt lokomotivførerdirektivet.

For så vidt angår jernbanesikkerhedsdirektivet, har Danmark valgt ikke at benytte muligheden for at undtage letbaner, jf. bekendtgørelse nr. 1293 af 23. november 2010 om gennemførelse af jernbanesikkerhedsdirektivet. Det betyder, at letbanen er omfattet af sikkerhedsdirektivet, og de retsakter, der udstedes i medfør af sikkerhedsdirektivet. Letbanen skal således have et sikkerhedscertifikat og en sikkerhedsgodkendelse.

Letbanetrafik er offentlig servicetrafik og er således omfattet af Europaparlamentets og Rådets Forordning (EF) Nr. 1370/2007 af 23. oktober 2007 om offentlig personbefordring med jernbane og ad vej og om ophævelse af Rådets forordning (EØF) nr. 1107/70 (PSO-forordningen). PSO-forordningen foreskriver, at der forud for indgåelse af kontrakter om offentlig trafikbetjening med fx metro og sporvogne (herunder letbanetog) skal være udbud. Forordningen indeholder et forbud mod overkompensation i forbindelse med disse kontrakter og beskriver nærmere, hvordan kompensationen skal udregnes for at undgå overkompensation.

13. Høring

Forslaget har været sendt i høring hos Aarhus Kommune, Region Midtjylland, Odder Kommune, Norddjurs Kommune, Syddjurs Kommune, Dansk Erhverv, DI, LO, KL, Danmarks Naturfredningsforening, Trafikselskaberne i Danmark, DSB, Midttrafik, 3 F og Dansk Jernbaneforbund.

Høringssvarende vil blive fremsendt til Folketingets Transportudvalg ledsaget af de kommentarer, som udtalelserne måtte give anledning til.

14. Sammenfattende skema

Samlet vurdering af lovforslagets konsekvenser

	Positive konsekvenser/ mindreudgifter	Negative konsekvenser/ merudgifter
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Anlægsudgifterne anslås til 1.178 mio. kr. Staten betaler 600 mio. kr., Aarhus Kommune 500 mio. kr. og Region Midtjylland 78 mio. kr.
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Letbanen muliggør en reduktion i antallet af bilture og dermed i udledningen af CO ₂ .	Konsekvenser i forhold til naturrområder og levesteder for dyr er begrænsede, idet der i letbaneprojektet er indarbejdet nødvendige afværgeforanstaltninger.
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Letbaner er undtaget fra interoperabilitetsdirektivets anvendelsesområde, jf. § 3, stk. 1, nr. 1, i bekendtgørelse nr. 459 af 28. april	

2010 om interoperabilitet i jernbanesystemet. Samme undtagelse gør sig også gældende for lokomotivførerdirektivet, jf. § 1, stk. 3, nr. 1, i bekendtgørelse nr. 985 af 11. oktober 2011 om certificering af lokomotivførere. En forudsætning herfor er, at baneanlægget ikke anvendes til konventionel jernbanedrift, herunder godstransporter.

Letbanen er omfattet af jernbanesikkerhedsdirektivet. Letbanetrafik er omfattet af Europaparlamentets og Rådets Forordning (EF) Nr. 1370/2007 af 23. oktober 2007 om offentlig personbefordring med jernbane og ad vej og om ophævelse af Rådets forordning (EØF) nr. 1107/70 (PSO-forordningen).

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Den foreslåede bestemmelse i *stk. 1* skaber hjemmel til, at Aarhus Kommune, transportministeren og Region Midtjylland opretter et interessentskab ved navn Aarhus Letbane I/S.

Ejerandelene er fastlagt således, at Aarhus Kommune ejer 47,2 pct., transportministeren ejer 47,0 pct. og Region Midtjylland ejer 5,8 pct., jf. også aftalen mellem Aarhus Kommune, transportministeren og Region Midtjylland, som er gengivet i de almindelige bemærkninger, afsnit 2.2.

Ejerandelene er fastlagt ud fra et samlet anlægsbudget på 1.345 mio. kr. i 2009- priser (priserne pris- og indeksreguleres med statens anlægsindeks), heraf 167 mio. kr. til forberedelse af busbaner i Aarhus. Forberedelse af busbanerne i Aarhus er finansieret af henholdsvis Aarhus Kommune med 135 mio. kr. og transportministeren med 32 mio. kr.

Ejerandelene er således beregnet ud fra parternes samlede bidrag til projektet, dvs. henholdsvis det kontante indskud i henhold til *stk. 2* og finansieringen af de oven for nævnte busbaner. Sammenlagt bidrager parterne med følgende: Aarhus Kommune, 635 mio. kr., transportministeren, 632 mio. kr. og Region Midtjylland, 78 mio. kr.

Det foreslås i *stk. 2*, at ejerne skal indskyde følgende beløb: Aarhus Kommune 500 mio. kr., transportministeren 600 mio. kr. og Region Midtjylland 78 mio. kr. Alle beløb er angivet i 2009-priser og priserne pris- og indeksreguleres med statens anlægsindeks. Det skal aftales nærmere mellem de tre ejere af Aarhus Letbane I/S, hvornår indskuddene skal betales til selskabet. En del af indskuddet skal dog betales ved selskabets stiftelse. I forbindelse med indgåelse af en aftale om en betalingsplan for indskuddene skal der tages højde for, at selskabets til enhver tid skal have tilstrækkelig likviditet til at betale selskabets kreditorer, ansatte m.v.

Denne model er valgt, fordi det vil være usædvanligt, at hele indskuddet betales fra anlægsselskabets stiftelse, når de store udgifter for selskabet først forfalder efter udbuddet er afsluttet og en kontrakt er indgået.

Det foreslås i *stk. 3*, at Aarhus Kommune, transportministeren og Region Midtjylland vederlagsfrit stiller de arealer til rådighed, der skal anvendes til letbanens blivende anlæg. Det er alene arealer, hvor der skal anlægges spor, omformerstationer o.lign. anlæg, der er omfattet af bestemmelsen, dvs. arealer, der er - eller senere bliver - udlagt til jernbaneformål, eller vejarealer, hvor en del af vejen bliver anvendt til jernbaneformål. Transportministerens forpligtelse til at stille arealer til rådighed til letbanens blivende anlæg omfatter bl.a. arealer, der i dag tilhører henholdsvis Banedanmark og DSB. Transportministeren

sørger for, at der bliver indgået de fornødne aftaler med henholdsvis Banedanmark og DSB, om hvilke arealer, der er omfattet af bestemmelsen.

Arealer udover de arealer, der skal bruges til letbanens blivende anlæg, må Aarhus Letbane I/S erhverve på normal vis uanset hvem, der er ejer af disse arealer.

Desuden er Aarhus Letbane I/S underlagt de almindelige skadevolderprincipper, dvs. selskabet er ansvarlig for skade som selskabet påfører andre, og selskabet bliver således erstatningsansvarlig over for de skadelidte.

Det foreslås i *stk. 4*, at Aarhus Kommune, transportministeren og Region Midtjylland efter enstemmig beslutning kan ændre selskabets navn.

Bestemmelsen i *stk. 5* giver hjemmel til, at stiftelsen af Aarhus Letbane I/S i regnskabs- og skattemæssig henseende kan ske med tilbagevirkende kraft til den 1. januar i stiftelsesåret. Det forventes, at stiftelsen i regnskabs- og skattemæssig henseende vil ske med virkning fra den 1. januar 2012.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, afsnit 2.2.

Til § 2

Det foreslås i *stk. 1*, at Aarhus Letbane I/S får opgaven med at varetage det udførende arbejde med anlæg af Aarhus Letbane, herunder gennemførelsen af udbudsopgaver i henhold til lovforslagets § 4. Aarhus Letbane I/S bliver således bygherre på den samlede letbane.

Det foreslås i *stk. 2*, at Aarhus Letbane består af anlæg af en letbanestrækning fra Aarhus H via de bynære havnearealer, herunder en afgrening til Østbanetorvet, via Skejby og Lisbjerg, samt som en mulig option, anlæg af en kort dobbeltsporet strækning mod vest i Lisbjerg, til Lystrup, samt tilpasning af henholdsvis Odderbanen og Grenaa-banen til letbanedrift. Anlægget omfatter således etablering af en samlet letbanestrækning fra Grenaa til Odder.

Af *stk. 3* fremgår det, at der som bilag 1 og 2 til loven er vedlagt kort om letbanens linjeføring. Bilag 1 viser den samlede letbanestrækning fra Grenaa til Odder. Bilag 2 viser den nye strækning svarende til hovedforslaget i VVM-redegørelse og miljørapport for Letbane i Århus-Området, februar 2010. Det bemærkes, at der på begge kort er skitseret en mulig udvidelse i form af en afgrening fra Lisbjerg mod Lisbjerg Vest. Denne afgrening er ikke en del af det anlægsprojekt, som Aarhus Letbane I/S skal anlægge, men en option, som Aarhus Kommune har mulighed for at tilvælge, mod at kommunen selv betaler for udvidelsen, jf. § 10, stk. 2. Det skal bemærkes, at den udarbejdede VVM-redegørelse og miljørapport for Letbane i Århus-området også omfatter afgreningen mod Lisbjerg Vest og tillige omtaler denne som en mulig udvidelse.

Det fremgår af kortene, at Aarhus Letbane omfatter anlæggelse af en ny dobbeltsporet letbane fra Aarhus H via de bynære havnearealer, herunder en afgrening til Østbanetorvet, via Skejby og Lisbjerg til Lystrup. Anlægget omfatter endvidere omlægning af Odderbanens spor på baneterrænet vest for Aarhus H, etablering af et nyt depot/værksted på baneterrænet ved Aarhus H og ombygning af Aarhus H. På Grenaa-banen skal de eksisterende sikringsanlæg i Lystrup og ved Østbanetorvet ombygges og der suppleres med nødvendig skiltning. Langs strækningen fra Lystrup til Grenaa skal der på enkelte stationer ombygges perroner eller spor, for at forbedre ind- og udstigningsforholdene til letbanetogene. Der kan yderligere blive behov for op til 1 ekstra krydsningsstation på strækningen.

Der planlægges i alt 17 stoppesteder på den nye strækning. Letbanen anlægges i overensstemmelse med hovedforslaget i den VVM-redegørelse og miljørapport, som Aarhus Kommune februar 2010 har udarbejdet for letbanen i Aarhus. I forhold til hovedforslaget i VVM-redegørelsen er der to steder, hvor hovedforslaget skitserer alternative muligheder. De to steder, er der valgt følgende løsninger:

- Ved Aarhus H er der valgt en bro ved krydsningen af sporgruppe 400. (variant 2 i hovedforslaget).
- Ved Egådalen er der valgt en delvis dæmningsløsning, som indebærer etablering af en ca. 370 m lang

dalbro fra umiddelbart syd for Søftenvej til Gl. Søftenvej, efterfulgt af en ca. 110 m lang dæmning fra Gl. Søftenvej til umiddelbart syd for Djurslandsmotorvejen og endelig en ca. 70 m lang bro over Djurslandsmotorvejen. (variant 2 i hovedforslaget).

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, afsnit 4.

Til § 3

To naturområder, der er beskyttet i henhold til naturbeskyttelseslovens § 3 berøres direkte af letbanen. Det drejer sig om det beskyttede overdrev omkring Koldkær Bæk og en eng, der ligger umiddelbart nord for Djurslandsmotorvejen.

Koldkær Bæk har sit udspring nordvest for landsbyen Brendstrup. En stor del af bækken er rørlagt, men forventes frilagt i forbindelse med forestående byudvikling. Den frilagte del starter nord for Brendstrup. Der er et forholdsvis stort fald herfra og ned mod Egå, der betyder at strømhastigheden er forholdsvis høj. Bækken har flere steder skåret sig dybt ned i landskabet.

Nord for den nyanlagte motorvej ligger en eng og et vandhul med åben vandflade, der er omkranset af bredbladet dunhammer og flere piletræer. Søen og de omkringliggende enge er begge § 3-områder, som er undersøgt nærmere af Aarhus Kommune, senest i 2007. Vandhullet er gravet og der findes formentlig fisk. I vandhullet er konstateret vandnymfelarver, skrubtudser, butsnudet frø samt lille vandsalamander.

Med virkning fra lovens ikrafttræden vil forslaget i § 3 indebære, at kompetencen til at træffe afgørelser efter naturbeskyttelsesloven og museumsloven for så vidt angår arealer, der er nødvendige for gennemførelse af anlægget nævnt i § 2, ophører, indtil anlægget af letbanen er færdiggjort.

Transportministeren vil i stedet for efter denne lov vurdere såvel de beskyttelsesmæssige hensyn efter naturbeskyttelsesloven som bevaringsmæssige hensyn efter museumsloven i forhold til den konkrete udformning af letbaneanlægget.

Tilsvarende gælder også for arealer, der er nødvendige for anlægsarbejdet, og hvor der verserer sager, herunder også klagesager, efter naturbeskyttelsesloven eller museumsloven.

Transportministeren vil desuden tilsvarende have mulighed for at vurdere sager, hvor der allerede er sket fredninger efter naturbeskyttelsesloven eller truffet afgørelse i henhold til museumsloven for så vidt angår arealer, der er nødvendige for gennemførelse af anlægget nævnt i § 2. Dette gælder også tilfælde, hvor en eventuelt allerede meddelt dispensation fra fredningsbestemmelserne eller bestemmelserne i museumsloven eller vilkårene herfor medfører en væsentlig forsinkelse eller uforholdsmæssig økonomisk fordyrelse af anlægget.

Transportministeren vil således i medfør af den foreslåede § 3 blive bemyndiget til på naturbeskyttelsesområdet helt eller delvist at fravige beskyttelsen af eksisterende fredninger, ligesom transportministeren overtager kompetencen i forbindelse med verserende og fremtidige klagesager vedrørende anlægget nævnt i § 2. I det omfang fx fortidsminder, der er beskyttet efter museumsloven, påvirkes af anlægget nævnt i § 2, vil transportministeren i medfør af den foreslåede § 3 tilsvarende have mulighed for helt eller delvist at fravige denne beskyttelse. Det bemærkes, at transportministeren under alle omstændigheder vil følge principperne i naturbeskyttelsesloven og museumsloven.

Hvis der under anlægsarbejdet fremkommer arkæologiske fund, skal Aarhus Letbane I/S standse arbejdet i det omfang, det berører fortidsmindet, jf. bestemmelsen herom i § 27, stk. 2, i museumsloven. Fundet vil herefter blive anmeldt til Moesgaard Museum, som vil blive anmodet om at vurdere, hvorvidt arbejdet kan fortsætte, eller om det skal indstilles, indtil der er foretaget en nærmere undersøgelse.

Transportministeren vil i forbindelse med anvendelsen af den foreslåede bestemmelse inddrage de relevante instanser til belysning af sagerne.

Aarhus Letbane I/S vil i forbindelse med den praktiske tilrettelæggelse af anlægsarbejdet samarbejde med relevante myndigheder.

Det ovenfor anførte gælder kun for den eller de dele af et areal, som er nødvendige for anlægget af letbanen. For andre arealer, der ikke er nødvendige for anlægget, og som evt. måtte være omfattet af beskyttelseshensyn efter naturbeskyttelsesloven eller museumsloven, foreslås ingen ændringer. For sådanne arealer vil det uændret være naturbeskyttelseslovens eller museumslovens bestemmelser, der vil være gældende.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, afsnit 11 samt bilag 3 og 4.

Til § 4

Efter bestemmelsen i *stk. 1* er Aarhus Letbane I/S' formål at anlægge en letbane i Aarhus i overensstemmelse med definitionen af anlægget i § 2. Aarhus Letbane I/S' opgave er således entydig at være bygherre for letbanen. Selskabet er ansvarlig for detailprojektering af anlægget samt fastlæggelse af en udbudsstrategi.

Desuden skal Aarhus Letbane I/S foretage offentligt udbud af anlæg af letbanen, herunder iagttage reglerne i udbudsdirektivet.

Selskabet har ansvar for den samlede letbanestrækning, dvs. anlæg af den nye letbane fra Aarhus H til Lystrup samt de nødvendige anlægsarbejder, der skal udføres, for at letbanetog kan køre på Grenaabanen fra Aarhus H til Grenaa station samt på Odderbanen fra Aarhus H til Odder station, der skal bl.a. laves ændringer af perronhøjder. I forbindelse med kravspecifikationen for de tilpasninger, der skal foretages på Grenaabanen, skal udarbejdelsen af disse krav ske i et samarbejde med Banedanmark. Desuden skal byderne forpligte sig til at indgå nærmere aftale med Banedanmark om den konkrete udførelse.

Indkøb af materiel og evt. hel eller delvis elektrificering af de to bestående baner er ikke en del af anlægsprojektet og er således ikke medregnet i anlægsbudgettet på 1.178. mio. kr., jf. lovforslagets § 14, stk. 3 og § 10, stk. 3.

Det foreslås i *stk. 2*, at udbuddet af letbanen også kan omfatte indkøb af letbanetog, værksted og depot. Udgiften til indkøb af letbanetog, værksted og depot påhviler imidlertid ikke Aarhus Letbane I/S, men alene drifts- og infrastrukturselskabet, jf. § 14, stk. 3. Det vil derfor være et krav i udbudsmaterialet, at de indkomne bud, såfremt de også indebærer levering af letbanetog, værksted og depot angiver priserne for henholdsvis anlægsarbejderne og letbanetog, værksted og depot særskilt. Aarhus Kommune og Region Midtjylland kan herefter vælge at benytte sig af tilbuddet om køb af materiel m.v.

I *stk. 3* foreslås det, at udbuddet også kan omfatte hel eller delvis elektrificering af Grenaabanen eller Odderbanen, eller begge dele, men elektrificering er ikke en integreret del af anlægget, men et tilkøb, jf. § 10, stk. 3. Det vil derfor være et krav i udbudsmaterialet, at de indkomne bud, såfremt de – udover tilbud på anlæg af letbanen, sådan som anlægget er defineret i § 2 - også indebærer tilbud om hel eller delvis elektrificering, angiver prisen for dette særskilt. De parter, som ønsker elektrificeringen, kan herefter vælge at benytte sig af tilbuddet om elektrificering, som i givet fald vil være et tilkøb, jf. § 10, stk. 3.

Det foreslås i *stk. 4*, at kontrakt om anlæg af letbanen kun kan indgås, hvis der er enighed herom mellem Aarhus Kommune, transportministeren og Region Midtjylland. Aarhus Letbane I/S har således forud for underskrivelse af en kontrakt om anlæg af letbanen en forpligtelse til at forelægge sagen til godkendelse hos de tre ejere. Denne forpligtelse vil fremgå af selskabets vedtægter. Der vil endvidere i selskabets vedtægter blive fastsat bestemmelser om, at ændringer i den indgåede kontrakt, som ikke er tilkøb, kun kan indgås, hvis alle tre ejeres bestyrelsesmedlemmer stemmer for, at kontrakten ændres. Endvidere vil der i vedtægterne blive fastsat en pligt for selskabet, til at orientere ejerne om ændringer i kontrakten.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, afsnit 2.2.

Til § 5

I henhold til *stk. 1* foreslås, at Aarhus Letbane I/S skal ledes af en bestyrelse på 5 medlemmer. Bestyrelsen vil være ansvarlig for Aarhus Letbane I/S' virke over for selskabets ejere. Bestyrelsen varetager selskabets overordnede ledelse, herunder fører tilsyn med direktionens varetagelse af den daglige ledelse. Bestyrelsen træffer beslutning i alle spørgsmål af væsentlig betydning, herunder om den overordnede tilrettelæggelse af Aarhus Letbane I/S' virke inden for de retningslinjer, som er fastsat i vedtægten. Det vil i vedtægten blive fastlagt, at bestyrelsen skal vedtage en forretningsorden, der indeholder nærmere retningslinjer for bestyrelsens varetagelse af dets hverv.

Bestyrelsen forpligtes i lighed med, hvad der gælder for bestyrelserne for de statslige aktieselskaber, til at orientere ejerne om forhold vedrørende selskabets virksomhed, som er af væsentlig økonomisk, politisk eller strategisk betydning, herunder om hændelser, der medfører større fravigelser i tidligere udmeldte budgetter eller væsentlige ændringer i selskabets strategi. Orienteringen af ejerne skal ske i så god tid, at ejerne får den fornødne tid til at forholde sig til den konkrete sag. Bestyrelsens pligter i forhold til ejerne vil fremgå af selskabets vedtægt.

Det følger af den foreslåede bestemmelse i *stk. 2*, at Aarhus Kommune udpeger 2 bestyrelsesmedlemmer, transportministeren, Region Midtjylland og trafikselskabet i Region Midtjylland (Midttrafik) udpeger hvert 1 bestyrelsesmedlem. Midttrafik tildeles en plads i bestyrelsen, selvom trafikselskabet ikke er med-ejer af Aarhus Letbane I/S. Midttrafik har i projekteringsarbejdet med letbanen haft en central rolle og har i kraft heraf stor viden om projektet. Midttrafiks medlem i bestyrelsen skal sikre, at Aarhus Letbane I/S i den præcise udformning af letbanen tager hensyn til sammenhængen til den øvrige offentlige servicetrafik i nærområdet, fx ved fastlæggelse af standsningssteder. Det skal i den forbindelse nævnes, at loven indeholder mulighed for, at trafikkøberopgaven i det kommende drifts- og infrastrukturselskab placeres i Midttrafik, jf. § 26. Som det fremgår af den politisk aftale mellem Aarhus Kommune, Region Midtjylland og transportministeren, jf. afsnit 2.2., er parterne enige om at udpege professionelle til bestyrelsen, forstået således, at de der udpeges skal have de kompetencer, der er påkrævede for at kunne træffe de fornødne beslutninger i forbindelse med et stort anlægsprojekt.

Det foreslås endvidere, at Aarhus Kommune, transportministeren, Region Midtjylland og trafikselskabet i Region Midtjylland (Midttrafik) kan udpege suppleanter for deres bestyrelsesmedlemmer. På denne måde får alle tre ejere og Midttrafik mulighed for at være repræsenteret på bestyrelsesmøder i tilfælde af deres bestyrelsesmedlems forfald. Der vil i vedtægterne blive fastsat en bestemmelse om, at alle tre ejere skal være repræsenteret på ethvert bestyrelsesmøde, jf. § 7.

Det er dem, som udpeger bestyrelsesmedlemmer og eventuelt suppleanter for disse, der i enighed fastsætter størrelsen af bestyrelsesmedlemmernes honorarer, mens udgifterne til bestyrelseshonorarer afholdes af Aarhus Letbane I/S.

Det foreslås i *stk. 3*, at Aarhus Kommune udpeger formanden og Region Midtjylland udpeger næstformanden.

Det følger af *stk. 4*, at formanden og næstformanden for bestyrelsen ikke må udføre hverv for selskabet, der ikke er en del af hvervet som bestyrelsesformand eller næstformand. Formanden og næstformand for bestyrelsen kan dog, hvor der er særligt behov herfor, udføre opgaver, som den pågældende bliver anmodet om at udføre af og for bestyrelsen. Bestemmelsen svarer til, hvad der gælder for statslige aktieselskaber, jf. § 114 i selskabsloven.

Det foreslås i *stk. 5*, at et bestyrelsesmedlem til enhver tid kan afsættes af den, som har udpeget pågældende.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, afsnit 2.2.

Til § 6

Det foreslås, at kapitel 1-3, 6-7, 9 og 20 i selskabsloven, skal finde anvendelse for Aarhus Letbane I/S med de tilpasninger, der følger af denne lov.

Bestemmelsen indebærer bl.a., at oplysninger vedrørende Aarhus Letbane I/S' forhold skal anmeldes til Erhvervs- og Selskabsstyrelsen og være offentligt tilgængelige i samme omfang, som normalt er gældende for statslige aktieselskaber, jf. reglerne i selskabslovens kap. 20 om særlige offentliggørelsespligter m.v.

Bestyrelsen vil være ansvarlig for Aarhus Letbane I/S' virksomhed og organisation over for Aarhus Kommune, Region Midtjylland og transportministeren, og kan ifalde ansvar efter dansk rets almindelige regler. Bestyrelsen varetager virksomhedens overordnede ledelse, og vil skulle ansætte en kvalificeret direktion og fastlægge direktionens ansættelsesforhold. Desuden skal bestyrelsen føre tilsyn med direktionens varetagelse af den daglige ledelse. Bestyrelsen træffer beslutning i alle spørgsmål, som er af væsentlig betydning, herunder om den overordnede tilrettelæggelse af Aarhus Letbane I/S' arbejde er inden for de retningslinjer, som er fastlagt i vedtægten, jf. forslagens § 7.

Til § 7

Det foreslås i *stk. 1*, at de tre ejere Aarhus Kommune, transportministeren og Region Midtjylland i fællesskab fastsætter en vedtægt for Aarhus Letbane I/S. Vedtægten skal bl.a. omfatte regler for bestyrelsens ansvar og pligter i forhold til ejerne, direktionens ansvar og pligter, selskabets regnskabsaflæggelse, budget- og økonomiopfølgning og revision. Vedtægterne skal være offentligt tilgængelige, fx på selskabets hjemmeside, og udleveres på begæring fra selskabets hovedkontor.

I vedtægten vil der blive fastsat regler om, at selskabet har pligt til at orientere ejerne, hvis den forventede anlægsudgift overstiger det fastsatte anlægsbudget, jf. bemærkningerne til forslagens § 12, stk. 2.

Det foreslås i *stk. 2*, at Aarhus Letbane I/S på begæring uden unødigt ophold skal stille enhver oplysning om sin virksomhed til rådighed for Aarhus Kommune, transportministeren og Region Midtjylland. Selskabet skal stille de samme oplysninger til rådighed for de tre ejere, således at ejerne er i besiddelse af de samme informationer om selskabet. Denne bestemmelse begrænser ikke bestyrelsens pligt til løbende at orientere ejerne, som der vil fastsat regler om i vedtægten, jf. ovenfor i bemærkningerne til stk. 1, men præciserer, at selskabet uden unødigt ophold skal give ejerne de oplysninger, som ejerne måtte ønske at få.

Til § 8

Det foreslås i *stk. 1*, at årsregnskabsloven skal gælde for Aarhus Letbane I/S.

I *stk. 2* foreslås det, at Aarhus Letbane I/S' regnskab skal revideres af en statsautoriseret revisor, der udpeges af Aarhus Kommune og Region Midtjylland i fællesskab.

Aarhus Letbane I/S er desuden omfattet af rigsrevisors kompetence, jf. § 2, stk. 1, nr. 4, i lov om revisionen af statens regnskaber m.m., hvorefter rigsrevisors revision omfatter interessentskaber, hvori staten deltager som interessent. Som det fremgår af § 2, stk. 2, 2. pkt., i lov om revisionen af statens regnskaber m.m. kan revisionen udføres i samarbejde med andre interessenters revisorer.

Til § 9

Det foreslås, at lov om offentlighed i forvaltningen, forvaltningsloven og lov om Folketingets Ombudsmand skal gælde for Aarhus Letbane I/S. Bestemmelsen er indsat for at sikre offentligheden mulighed for at kunne følge med i Aarhus Letbane I/S' virke.

Under hensyntagen til Aarhus Letbane I/S' forretningsmæssige virke, må det forventes, at det i et vist omfang, vil kunne komme på tale at anvende offentlighedslovens undtagelsesbestemmelser.

Til § 10

Den foreslåede bestemmelse i *stk. 1* definerer, hvad der skal forstås som tilkøb og optioner, nemlig specifikke udformninger/ændringer af anlægget af Aarhus Letbane, således som anlægget er beskrevet i § 2. Som et eksempel på tilkøb kan nævnes, hvis Aarhus Kommune i plangrundlaget beslutter sig til at der skal være tunnel ved Aarhus H i stedet for en bro, jf. definitionen af anlægget i § 2. Et andet eksempel på et tilkøb er, at Aarhus Kommune kan vælge at etablere strækningen fra Lisbjerg til Lisbjerg Vest, jf. tillige bemærkningerne til § 2.

Det foreslås i *stk. 2*, at tilkøb eller udnyttelse af optioner skal betales af den eller dem, der ønsker at foretage tilkøbet eller udnytte en optionen. Bestemmelsen er således en modsætning til lovens § 12, stk., stk. 2, hvorefter uforudsete udgifter betales af ejerne i forhold deres ejerandele. Tilkøb og optioner er ikke uforudsete udgifter, men udgifter vedrørende tilføjelser/udvidelser af anlægget, som parterne kan vælge at tilkøbe, mod at de selv afholder såvel anlægs- som driftsudgiften.

Det foreslås i *stk. 3*, at hel eller delvis elektrificering af Grenaabanen eller Odderbanen eller begge dele er et tilkøb. Udgiften til elektrificering, udover hvad der er i driftsøkonomisk balance, skal finansieres af de parter, som måtte ønske denne elektrificering. En yderligere elektrificering kan beslattes af Aarhus Kommune og Region Midtjylland inden for de økonomiske rammer af det kommende drifts- og infrastrukturselskab, jf. lovforslagets § 14, stk. 2, såfremt en sådan elektrificering er i driftsøkonomisk balance. Elektrificering ud over, hvad der er i driftsøkonomisk balance i forhold til de hidtidige beregninger, skal finansieres af de parter, som måtte ønske denne elektrificering.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, afsnit 6.

Til § 11

Den foreslåede bestemmelse giver Odder Kommune, Syddjurs Kommune og Norddjurs Kommune hjemmel til at kunne tilkøbe ekstra standsningssteder eller lignende til anlægget. En mulig tilkøbsfunktionalitet kan fx være elektrificering af en del af letbanen eller en udvidelse af letbanen helt til Grenaa Havn. Kommunerne skal betale både anlægs- og driftsudgifterne til det ekstra standsningssted eller den tilvalgte funktionalitet.

Til § 12

I *stk. 1* er det defineret, hvad der forstås ved uforudsete udgifter. Ved uforudsete udgifter forstås således udgifter, der ikke har været forudset i forbindelse med udformningen af anlægget, således som det er defineret i § 2, men som på et senere tidspunkt viser sig nødvendige af hensyn til gennemførelsen af anlægget af Aarhus Letbane. Uforudsete udgifter kan fx være egentlige fordyrelser som følge af prisstigninger, men fx også fordyrelser som følge af myndighedskrav, dog ikke udgifter, der skyldes krav om supplerende VVM-redegørelse og miljørapport, jf. § 13.

Det følger af *stk. 2*, at uforudsete udgifter betales af Aarhus Letbane I/S, dog ikke udgifter som er en følge af et eventuelt krav om en supplerende VVM-redegørelse og miljørapport, jf. § 13. Det følger endvidere, at den nødvendige finansiering tilvejebringes i fællesskab af Aarhus Kommune med 47,2 pct., staten med 47,0 pct. og Region Midtjylland med 5,8 pct. Staten har afsat 100 mio. kr. i en central reserve til eventuelle fordyrelser. Træk på denne statslige reserve, for så vidt angår statens ejerandel, kan kun ske efter, at selskabets bestyrelse har orienteret ejerne om en fordyrelse af projektet i forhold til anlægsbudgettet. Transportministeren vil i forbindelse med træk på den statslige reserve skulle indhente tilslutning fra Folketingets Finansudvalg ved forelæggelse af et aktstykke. Aarhus Kommune og Region Midtjylland vil for deres ejerandele vedkommende skulle indhente tilslutning fra de kompetente politiske organer til en merbevilling til projektet.

Til § 13

Det fremgår af den forslåede bestemmelse, at Aarhus Kommune er ansvarlig for den udarbejdede VVM-redegørelse og miljørapport for Letbane i Aarhus-området - etape 1, udarbejdet februar 2010. Såfremt der senere i processen måtte opstå krav om supplerende VVM-redegørelse og miljørapport, som ikke skyldes et fremsat ønske om tilkøb eller udnyttelse af option, og som medfører øgede udgifter for det samlede anlæg, fx pga. forsinkelser og deraf øgede udgifter til entreprenøren, betales disse alene af Aarhus Kommune. Aarhus Kommune er således ansvarlig for at den udarbejde VVM-redegørelse og miljørapport for Letbane i Aarhus-området er fyldestgørende, idet det i loven anførte projekt, jf. § 2, er identisk med hovedforslaget i VVM-redegørelsen.

Til § 14

Det foreslås i *stk. 1*, at Aarhus Letbane I/S opløses når anlægget af letbanen i Aarhus er færdigt og bestyrelsen beslutter, at anlægget skal overdrages til drifts- og infrastrukturselskabet. Aarhus Letbane I/S' opgave er alene at anlægge letbanen i overensstemmelse med beskrivelsen af anlægget i § 2. Det foreslås, at Aarhus Letbane I/S opløses uden likvidation.

Anlægget af letbanen er færdigt, når entreprenøren afleverer anlægget til Aarhus Letbane I/S i færdig stand. Når bestyrelsen efterfølgende har truffet beslutning om, at anlægget skal overdrages til drifts- og infrastrukturselskabet har bestyrelsen herefter pligt til at foretage de fornødne tiltag for, at opløsningen af Aarhus Letbane I/S kan effektueres. For overdragelsen er det uden betydning, at der måtte udestå en voldgiftssag mellem Aarhus Letbane I/S og en entreprenør om kontraktmæssige forhold. En sådan sag er ikke til hinder for opløsning af Aarhus Letbane I/S, idet drifts- og infrastrukturselskabet i givet fald indtræder i sagen, jf. *stk. 4*.

Efter bestemmelsen i *stk. 2* opretter Aarhus Kommune og Region Midtjylland et drifts- og infrastrukturselskab, der har til formål at stå for drift og vedligehold af Aarhus Letbane, dog ikke vedligehold af Grenaabanen, hvor Banedanmark fortsat skal stå for vedligehold og reinvesteringer. Drifts- og infrastrukturselskabet skal oprettes som et interessentskab og selskabet kan oprette datterselskaber inden for selskabslovens rammer. Aarhus Kommune og Region Midtjylland vil i forbindelsen med stiftelsen af selskabet skulle fastlægge den indbyrdes ejerfordeling.

Det drifts- og infrastrukturselskab, som skal eje letbanen, får således ansvaret for alle opgaver i relation til letbanen, dvs. både infrastrukturopgaver samt operatøropgaver, dog er det fortsat Banedanmark, der forestår vedligehold af Grenaabanen. Drifts- og infrastrukturselskabet kan vælge at varetage disse opgaver selv eller oprette datterselskaber, der får ansvaret for en konkret opgave.

Banedanmark bestemmer således omfanget af såvel det almindelige vedligehold, samt hvilke reinvesteringer, der på sigt er nødvendige på Grenaabanen. Banedanmark er i den forbindelse forpligtet til at vedligeholde Grenaabanen således, at stabil letbanedrift kan imødekommes. Såfremt drifts- og infrastrukturselskabet har særlige ønsker bør disse gives til Banedanmark, som afgør om ønskerne kan imødekommes. Særlige ønsker til vedligeholdelsesstanden må drift- og infrastrukturselskabet imidlertid selv betale for.

For så vidt angår den daglige tekniske drift af Grenaabanen vil der skulle udarbejdes en aftale mellem drifts- og infrastrukturselskabet og Banedanmark, som fastlægger niveauet for vedligeholdelse ud fra de forskrifter, som er blevet stillet til letbanen, og herunder tillige fx specificerer responstider på fejlretning osv.

Trafikkøberansvaret kan drifts- og infrastrukturselskabet vælge at overlade til trafikselskabet i Region Midtjylland (Midttrafik), jf. lovens § 26.

Det foreslås i *stk. 3*, at udgiften til letbanetog, værksted og depot skal betales af drifts- og infrastruktursel-

skabet. I forbindelse med udbuddet af anlæg af letbanen kan der tillige indhentes tilbud på letbanetog, værksted og depot, men prisen skal i givet fald angives særskilt, jf. § 4, stk. 2.

Det foreslås i *stk. 4*, at ved opløsningen af Aarhus Letbane I/S overdrages Aarhus Letbane vederlagsfrit til det drifts- og infrastrukturselskab eller et helejet datterselskab heraf, som er oprettet i medfør *stk. 2*. Drifts- og infrastrukturselskabet eller et helejet datterselskab heraf, overtager således samtlige aktiver og passiver fra Aarhus Letbane I/S samt indtræder tillige i samtlige rettigheder og pligter i Aarhus Letbane I/S. Dette gælder uanset karakter, retsgrundlag og stiftelsestidspunkt for de omhandlede rettigheder og pligter, samt aktiver og passiver, således både rettigheder og pligter indgået på offentligretligt som privatretligt grundlag. Drifts- og infrastrukturselskabet eller et helejet datterselskab heraf skal således fuldt ud respektere alle vilkår i kontrakter, overenskomster, lejeaftaler m.v., som er indgået af Aarhus Letbane I/S, ligesom drifts- og infrastrukturselskabet eller et helejet datterselskab heraf indtræder i alle rettigheder, der oprindeligt tilkom Aarhus Letbane I/S.

Bestemmelsen medfører således, at staten vederlagsfrit overdrager sin andel af Aarhus Letbane til drifts- og infrastrukturselskabet eller et helejet datterselskab heraf, mod at staten efter opløsningen af Aarhus Letbane I/S ikke længere hæfter for eventuelle krav mod Aarhus Letbane I/S, hverken krav som er opstået før overdragelsen af anlægget eller krav, som opstår efterfølgende. Når Aarhus Letbane I/S er opløst og driften af letbanen går i gang, kan de personer og selskaber, der hævder at have et krav, der er udsprunget af en aftale indgået med Aarhus Letbane I/S eller en skadegørende handling, som de hævder, at Aarhus Letbane I/S er ansvarlig for, alene rette deres krav mod drifts- og infrastrukturselskabet.

Det foreslås i *stk. 5*, at lov om offentlighed i forvaltningen, forvaltningsloven og lov om Folketingets Ombudsmand skal gælde for drifts- og infrastrukturselskabet og de datterselskaber, som selskabet måtte oprette. På den måde sikres offentligt indsigt i drifts- og infrastrukturselskabets og eventuelle datterselskabers virke.

Der skabes med den foreslåede bestemmelse i *stk. 6*, hjemmel til at tinglysning og anden registrering kan ske alene på grundlag af denne lov, hvorfor oprettelse af dokumenter m.v. ikke vil være nødvendigt

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, afsnit 2.2.

Til § 15

Det foreslås i *stk. 1*, at transportministeren får bemyndigelse til at indgå aftaler om Odderbanens overgang til letbane. Odderbanen er i dag en privatbane og skal indgå som en integreret del af Aarhus Letbane. I forbindelse med overgangen fra privatbane til letbane vil der skulle indgås forskellige aftaler med Region Midtjylland og Midttrafik, fx med Region Midtjylland om, at regionen bevarer retten til de nuværende pensions-, drifts- og investeringstilskud. Pensions- og driftstilskuddet er overgået til compensation via DUT og investeringstilskuddet ydes til og med 2015 i henhold finanslovens § 28.52.14. Det forhold, at Odderbanen overgår til at være letbane påvirker således ikke det statslige tilskud til Region Midtjylland, under forudsætning af at aftale herom indgås.

Der er i dag hjemmel i § 15, stk. 2, i lov om trafikselskaber, til at staten kan overtage infrastrukturen på en privatbane. Det er imidlertid fundet mest hensigtsmæssig at lave en særskilt hjemmel i loven, idet den eksisterende hjemmel i lov om trafikselskaber forudsætter, at driften nedlægges og at staten overtager banen. Staten ville i givet fald herefter skulle overdrage banen tilbage til Region Midtjylland. Den foreslåede konstruktion indebærer, at transportministeren får bemyndigelse til at aftale overgangen fra privatbane til letbane med Region Midtjylland og Midttrafik.

I *stk. 2* foreslås det, at der forbeholdes staten ret til at overtage infrastrukturen i tilfælde af permanent nedlæggelse af letbanebetjening af Odderbanen.

I henhold til *stk. 3*, kan statens ret gøres gældende uanset ændringer i ejerforholdet i tiden, indtil statens overtagelse måtte blive aktuel, idet det foreslås, at retten uden tinglysning har gyldighed mod enhver.

Anlægget overtages i den stand, hvori det forefindes ved driftens ophør. Ejeren er således ikke berettiget til at demontere eller på anden måde gøre infrastrukturen uanvendelig. Omvendt påhviler der heller ikke efter bestemmelsen ejeren nogen forpligtelse til istandsættelse af anlægget eller oprensning af sporarealer m.v. inden en eventuel overdragelse til staten. Bestemmelsen er ikke til hinder for afhændelse af arealer, stationsbygninger m.v., der ikke er nødvendige i forbindelse med fortsat jernbanedrift.

Til § 16

I henhold til lov om jernbane skal Trafikstyrelsen som sikkerhedsmyndighed på jernbaneområdet godkende jernbaneinfrastruktur inden denne tages i brug. I tråd hermed foreslås det, at Trafikstyrelsen skal godkende letbanens banetekniske anlæg, herunder tilslutningsanlæg til Grenaabanen og Odderbanen, før denne må tages i brug.

Godkendelsesprocessen for et jernbaneanlæg vil typisk starte med en forhåndsdiallog mellem Trafikstyrelsen og anlægsselskabet. I forhåndsdialogen aftales det, hvilke regler og normgrundlag, som jernbaneanlægget skal anlægges efter. Der findes ikke et dansk normsæt for letbaner. I udlandet findes velafprøvede regelsæt, som anlægsselskabet med fordel kan tage udgangspunkt i. Eksempelvis kan det tyske regelsæt for letbaner, BOStrab, anvendes som overordnet grundlag. I Danmark er BOStrab tidligere anvendt som overordnet grundlag for den københavnske metro. Herudover kan selskabet supplere BOStrab med nødvendige anerkendte tekniske normer m.v. efter de konkrete behov.

Da der er tale om et stort projekt - og det første letbaneprojekt af sin slags i Danmark - er det vigtigt, at godkendelsesprocessen aftales trin for trin frem til endelig godkendelse, således at forventninger og behov mellem Aarhus Letbane I/S og Trafikstyrelsen kan afstemmes.

Trafikstyrelsen godkender i forbindelse med de banetekniske anlæg og de til anlægget hørende driftsregler ligeledes, hvilke uddannelseskrav, der skal stilles til førerne af letbanetog. Det er hensigten, at der ved fastsættelsen af uddannelseskrav til førerne af letbanetog tages udgangspunkt i de uddannelseskrav, der stilles til buschauffører.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, afsnit 3.

Til § 17

Den foreslåede bestemmelse i *stk. 1* giver transportministeren bemyndigelse til at sikre de for letbaneanlægget nødvendige arealer ved at pålægge byggelinjer på berørte ejendomme. Med bestemmelsen i *stk. 1* begrænses den periode, der kan pålægges byggelinjer for en periode af højst 10 år. Der skal således træffes en ny beslutning om byggelinjepålæg, hvis byggelinjerne ønskes opretholdt ud over denne periode. Byggelinjepålægget kan ved nyt pålæg forlænges én gang med yderligere op til 10 år.

Bestemmelsen i *stk. 2* beskriver retsvirkningerne af byggelinjepålægget. Byggelinjerne medfører, at grundejeren ikke uden transportministerens tilladelse må opføre ny bebyggelse og anlæg af blivende art, såsom sportspladser, tankanlæg eller lignende, herunder ved tilbygning eller ved genopførsel, på det areal, der ligger inden for byggelinjerne. Byggelinjerne er dog ikke til hinder for, at der foretages almindelig istandsættelse og vedligeholdelse, herunder tidssvarende modernisering af eksisterende bygninger og anlæg. Byggelinjerne er heller ikke til hinder for salg af ejendommen eller optagelse af lån mod sikkerhed i ejendommen, fx kreditforeningslån eller boliglån i bank.

Byggelinjepålæg på en ejendom til sikring af bygningen af letbanen anses som en almindelig regulering af ejendomsretten og er som sådan principielt erstatningsfri for det offentlige. Byggelinjepålæg er generelle og opfylder ikke kravet om intensitet. I tilfælde, hvor byggelinjerne virker særligt indgribende, har en ejer af et areal, der pålægges byggelinjer, dog adgang til under visse nærmere betingelser at begære sin ejendom helt eller delvis overtaget af anlægsmyndigheden mod erstatning, jf. de i § 20, stk. 1-3, foreslåede bestemmelser.

Bestemmelsen svarer i det væsentlige til §§ 34-35 i lov om offentlige veje.

Til § 18

Med den foreslåede bestemmelse i *stk. 1* gives transportministeren hjemmel til, som en midlertidig foranstaltning forud for et eventuelt pålæg af byggelinjer at nedlægge forbud mod bebyggelse på ejendomme, som vil blive berørt af anlægget. Forbudsperioden har kun gyldighed et år og kan ikke forlænges. Bestemmelsen giver mulighed for midlertidigt at hindre byggeri i tilfælde, hvor der endnu ikke er pålagt byggelinjer, og hvor der påtænkes gennemført foranstaltninger, som nævnt i § 17, stk. 2.

Efter den foreslåede bestemmelse i *stk. 2* pålægges kommunen (bygningsmyndigheden) at underrette transportministeren om planlagt nybyggeri på ejendomme, der ikke er pålagt byggelinjer, og som berøres af anlægget. Hvis der ikke er nedlagt forbud inden to måneder efter indberetningen, kan bygningsmyndigheden udstede byggetilladelse.

Den foreslåede bestemmelse i *stk. 3*, fastlægger, at fristen for at klage over et nedlagt forbud i henhold til stk. 1, er fire uger. Det er hensigten, at transportministerens bemyndigelse til at nedlægge forbud efter forslagets § 18 og nedlæggelse af byggelinjer efter forslagets § 17 delegeres til Aarhus Letbane I/S samt at trafikstyrelsen bliver klagemyndighed. Nærmere regler herom fastsættes i henhold forslagets § 24.

I *stk. 5*, fastsættes det, at klage over et nedlagt forbud som hovedregel ikke har opsættende virkning, men at transportministeren har mulighed for i konkrete tilfælde at give klagen opsættende virkning.

Bestemmelsen svarer i det væsentlige til § 36 i lov om offentlige veje.

Til § 19

Ifølge det foreslåede *stk. 1* fastsættes, at der skal ske offentliggørelse af pålæg af byggelinjer, og at der skal ske meddelelse direkte til ejere og brugere af ejendomme, der direkte berøres af pålægget. Som konsekvens heraf skal transportministeren oplyse om beliggenheden af byggelinjer på de pågældendes ejendom.

Bestemmelsen i *stk. 2* fastsætter en frist for klager over pålæg af byggelinjer på fire uger.

I medfør af *stk. 3* skal byggelinjepålæg tinglyses, dog først når der er truffet afgørelse i forbindelse med eventuel klage. Tinglysningen er af oplysende karakter, jf. bemærkningerne nedenfor til stk. 5, hvoraf det fremgår, at gyldighedsvirkningen af et byggelinjepålæg er knyttet til offentliggørelsen.

I *stk. 4* fastsættes, at klager over pålæg af byggelinje som hovedregel ikke har opsættende virkning, men at transportministeren har mulighed for i konkrete tilfælde at beslutte at give klagen opsættende virkning.

I *stk. 5* fastsættes, at byggelinjebestemmelser, der er offentliggjort, skal respekteres af såvel ejendommens ejere som af andre rettighedshavere, uanset hvornår deres rettigheder er erhvervet. Gyldighedsvirkningen af byggelinjepålæg er knyttet til offentliggørelsen. Meddelelsen til ejere og brugere af berørte ejendomme er kun af oplysende karakter.

Bestemmelsen i *stk. 6* pålægger bygherren pligt til forud for iværksættelse af et planlagt byggeri at indhente oplysning om, hvorvidt byggeri på en ejendom, der er pålagt byggelinjer efter § 17, vil komme i strid med byggelinjebestemmelsen.

Bestemmelsen svarer i det væsentligste til § 37 i lov om offentlige veje.

Til § 20

Efter den foreslåede bestemmelse i *stk. 1* kan ejeren af et areal, der er pålagt byggelinjer efter § 17, forlange arealet overtaget af transportministeren mod erstatning, hvis den pågældende afskæres fra en udnyttelse af arealet, der er økonomisk rimelig og forsvarlig under hensyn til ejendommens beliggenhed og øvrige beskaffenhed, og som svarer til den udnyttelse, der finder sted af andre tilgrænsende eller omliggende arealer. Alle omkostninger hertil afholdes af Aarhus Letbane I/S.

Den retsbeskyttelse, bestemmelsen i stk. 1 giver grundejerne, er således begrænset til situationer, hvor ejendommen ikke kan udnyttes på en økonomisk forsvarlig måde. Som eksempel på et tilfælde, hvor

ejendommen ikke kan udnyttes på en økonomisk forsvarlig måde, kan nævnes den situation, hvor en tilbygning ikke vil kunne opføres, og hvor det må lægges til grund, at det på ejendommen beliggende hus efter kvarterets karakter ikke har en sådan størrelse og beskaffenhed, at grunden efter sin beliggenhed, størrelse og værdi kan anses for udnyttet i økonomisk rimeligt omfang.

Ifølge den foreslåede bestemmelse i *stk. 2* kan ejeren af et areal, der i væsentligt omfang er pålagt byggelinjer efter § 17, kræve, at transportministeren overtager arealet mod erstatning, når byggelinjerne hindrer afhændelse af arealet, og der foreligger særlige personlige grunde hos ejeren. »Særlige personlige grunde« vil fx foreligge, hvor en grundejer på grund af sygdom, alder, familiemæssige eller af andre sociale grunde ønsker at afhænde ejendommen for at flytte til et andet sted.

Erhvervsvirksomheder, der drives i selskabsform, vil i visse tilfælde ligeledes kunne opfylde kriteriet om »særlige personlige grunde«. De »særlige personlige grunde« vil i sådanne tilfælde kunne foreligge hos ledelsen af den pågældende virksomhed. For erhvervsvirksomheder vil kriteriet om en særlig personlig grund ligeledes kunne opfyldes, hvis erhvervsvirksomheden lider et betydeligt indtægtstab, hvis der ikke sker ekspropriation før de ordinære ekspropriationer.

Kravet om, at byggelinjerne skal omfatte et areal, der i »væsentligt omfang« er pålagt byggelinjer efter § 17, sigter til den situation, hvor det vurderes, at der er risiko for, at den pågældende ejendom helt eller delvist i større omfang vil blive eksproprieret i forbindelse med projektets gennemførelse. Der skal således på det tidspunkt, hvor anmodningen om overtagelse fremsættes, i hvert enkelt tilfælde foretages en konkret vurdering af byggelinjernes betydning for arealet eller ejendommen, baseret på den viden, der er om letbaneanlæggets udformning på dette tidspunkt. Vurderingen vil være afhængig af, om der er tale om en beboelsesejendom eller en erhvervsejendom, og om den pågældende ejendom består af én eller flere lodder.

Udgangspunktet er, at byggelinjepålægget skal omfatte en så stor del af ejendommen, at der er risiko for, at transportministeren under alle omstændigheder vil skulle overtage ejendommen helt eller delvist i betydeligt omfang for at kunne realisere letbaneanlægget med den konkrete udformning, som byggelinjen skal sikre.

Det er i øvrigt en betingelse, at byggelinjerne hindrer salg af arealet eller ejendommen på normale vilkår, hvilket ejeren fx kan dokumentere ved erklæring fra en ejendomsmægler. Der gælder ingen frister for fremsættelse af begæring om overtagelse.

Efter den foreslåede bestemmelse i *stk. 3* kan ejeren af en ejendom, hvor arealet, der er omfattet af byggelinjepålægget, kun udgør en mindre del, kræve hele ejendommen overtaget mod erstatning. Det forudsættes dog, at den tilbageværende del af ejendommen bliver så lille eller af en sådan beskaffenhed, at ejendommen ikke skønnes hensigtsmæssigt at kunne bevares som en selvstændig ejendom eller udnyttes på en rimelig måde. Hele ejendommen kan endvidere kræves overtaget, hvis byggelinjepålægget hindrer afhændelse af hele ejendommen på normale vilkår i de i *stk. 2* nævnte situationer.

Ifølge den foreslåede bestemmelse i *stk. 4* kan ejeren påklage transportministerens afgørelse til de i §§ 57-58 i lov om offentlige veje nævnte taksationsmyndigheder, hvis transportministeren afslår ejerens anmodning om overtagelse efter *stk. 1-3*, eller hvis der ikke kan opnås enighed om erstatningens størrelse.

Efter bestemmelsen i *stk. 5* kan spørgsmål om overtagelsesbegæringer som følge af byggelinjepålæg først indbringes for domstolene, når klageadgangen til taksationsmyndighederne er udnyttet. Søgsmål skal anlægges senest seks måneder efter, at afgørelse er kommet frem til klageren.

Bestemmelsen svarer i det væsentlige til § 38 i lov om offentlige veje.

Til § 21

Den foreslåede bestemmelse i *stk. 1* indebærer, at transportministeren i særlige tilfælde efter anmodning fra ejeren, selvom der ikke er nedlagt byggelinjer, på vegne af Aarhus Letbane I/S kan ekspropriere en

ejendom, der berøres særligt indgribende af letbaneprojektet, før tidspunktet for de ordinære ekspropriationer.

Ved »særligt indgribende« sigtes til en situation, hvor transportministeren vurderer, at der er en betydelig risiko for, at den pågældende ejendom senere vil blive totaleksproprieret. Det vil ikke være et krav, at det forventes, at ejendommen vil skulle totaleksproprieres. Det vil derfor kunne komme på tale, hvis de øvrige betingelser er opfyldt, at staten overtager et areal, selv om ejendommen kun delvist forventes eksproprieret, eller hvis ejeren påføres væsentlige ulemper i forbindelse med letbaneanlæggets gennemførelse. Det indebærer, at den forventede delvise ekspropriation eller de ulemper, som projektet indebærer, skal have et betydeligt omfang.

Selv om kravet om, at ejendommen skal berøres særligt indgribende af letbaneprojektet, er opfyldt, skal også betingelsen om, at der skal være tale om et særligt tilfælde være opfyldt, førend transportministeren kan ekspropriere de pågældende ejendomme på et tidspunkt før de ordinære ekspropriationer. Som eksempler på »særlige tilfælde« kan nævnes, at en fremrykket ekspropriation kan afværge væsentlige økonomiske konsekvenser, fx hvis en erhvervsvirksomhed lider et betydeligt indtægtstab, hvis der ikke sker ekspropriation før de ordinære ekspropriationer. Et andet særligt tilfælde kan være, hvis ejeren har særlige personlige årsager til at ønske ejendommen overtaget før tidspunktet for den ordinære ekspropriation. Særlige personlige årsager kan fx være sygdom, alder, familieforøgelse eller andre sociale årsager. Forventede ændringer i ejendomspriserne kan ikke i sig selv anses for at udgøre en væsentlig økonomisk konsekvens.

En fremrykket ekspropriation vil kun komme på tale, hvis ejeren af den pågældende ejendom eller erhvervsvirksomhed anmoder herom.

Efter *stk. 2* fastsættes erstatningen af ekspropriations- og taksationsmyndighederne i henhold til lov om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom.

Det foreslås i *stk. 3*, at reglerne i vejlovens § 51, stk. 1 og stk. 2 skal finde anvendelse ved erstatningsfastsættelsen.

Til § 22

Efter den foreslåede hjemmel i *stk. 1*, gives transportministeren hjemmel til at ekspropriere de for anlægget nødvendige arealer og ejendomme m.v.

Bemyndigelsen giver ligeledes ministeren hjemmel til midlertidigt at ekspropriere arealer til brug for adgangsvej, arbejdsplads, materialedpot m.v. Når anlægsarbejderne er færdige, er udgangspunktet, at de midlertidigt eksproprierede arealer så vidt muligt reetableres og leveres tilbage til den oprindelige ejer.

Forslaget til bestemmelsen i *stk. 2* giver transportministeren hjemmel til ved ekspropriation at pålægge ejendomme langs anlægget servitut om eldrift eller andre servitutter med deraf følgende rådighedsindskrænkninger, der er nødvendige for gennemførelsen af det i denne lov omhandlede anlæg. Med udgangspunkt i stærkstrømsreglementets bestemmelser, er det nødvendigt langs den nye letbanestrækning at pålægge letbanens naboejendomme servitutter svarende til den eldriftservitut, der pålægges langs øvrige elektrificerede jernbanestrækninger. Servitутten indebærer af sikkerhedsmæssige grunde begrænsninger på de ejendomme, der støder op til letbanen med hensyn til beplantning, bebyggelse og lignende.

Efter forslaget til *stk. 3* sker ekspropriation, jf. stk. 1 og 2, efter reglerne i lov om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom.

Efter *stk. 4* fastsættes erstatningen i henhold til reglerne i § 51, stk. 1 og stk. 2, i lov om offentlige veje.

Det forelås tillige, at Aarhus Letbane I/S afholder alle omkostninger til ekspropriationer.

Til § 23

Det foreslås, at bestemmelsen om gæsteprincippet i § 106, stk. 1, i lov om offentlige veje, finder anvendelse på ledningsarbejder i forbindelse med anlæg af Aarhus Letbane, jf. § 2.

Gæsteprincippet er betegnelsen for en udfyldende regel, der finder anvendelse, hvor der uden vederlag, er givet tilladelse til at anbringe en ledning på en ejendom, der ikke tilhører ledningsejeren. Reglen indebærer, at ledningsejeren som gæst skal bekoste ledningsarbejder, der er nødvendiggjort af arealejerens ændrede benyttelse af det areal, hvor ledningen er anbragt.

Til § 24

Det følger af *stk. 1*, at transportministeren kan overlade sine beføjelser til Aarhus Letbane I/S.

Ministerens beføjelser efter §§ 17-21 om byggelinjer, forbud og fremrykket ekspropriation forventes delegeret til Aarhus Letbane I/S.

I *stk. 2* foreslås det, at Aarhus Letbane I/S kan overlade sine beføjelser i nærmere bestemt omfang til Midtjyske Jernbaner, DSB eller Banedanmark i forbindelse med udførelse af anlægsarbejde på stationer samt på Odderbanen og Grenaabanen.

Det foreslås i *stk. 3*, at transportministeren kan fastsætte regler om adgangen til at klage over afgørelser, der træffes efter denne lov, herunder om klagefrister eller om, at afgørelserne ikke kan påklages til transportministeren. I det omfang, der overlades afgørelseskompetence til andre end egentlige offentlige myndigheder, fx til Aarhus Letbane I/S, forudsættes det, at der ikke fastsættes regler om afskæring af klageadgang. Det er hensigten, at Trafikstyrelsen skal være klageinstans for de klager, hvor transportministeren overlader afgørelseskompetence til Aarhus Letbane I/S.

Til § 25

Det foreslås, at loven træder i kraft dagen efter bekendtgørelse i Lovtidende. Eftersom der er indgået en politisk aftale om oprettelse af et fællesanlægsselskab i forbindelse med anlæg af en letbane i Aarhus, er det ønskeligt, at selskabet kan etableres hurtigst muligt. På den baggrund foreslås, det, at loven træder i kraft hurtigst muligt.

Til § 26

Det foreslås, at der indsættes en ændringsbestemmelse i lov om trafikselskaber, som giver trafikselskabet i Region Midtjylland (Midttrafik) hjemmel til at varetage opgaven med indkøb af letbanetrafik, såfremt der indgås en aftale med drifts- og infrastrukturselskabet herom.